

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 25 oktober justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2024/25:161

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:161 Kommunernas trångmål i vattenfrågan

av Linus Sköld (S)

Interpellationen kommer inte att besvaras inom den angivna tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är att beredning pågår.

Stockholm den 14 november 2024

Finansdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2024/25:175

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:175 Artskyddsutredningen och EU:s fågel-
direktiv

av Helena Lindahl (C)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 6 december 2024.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 14 november 2024

Klimat- och näringslivsdepartementet

Romina Pourmokhtari (L)

Enligt uppdrag

Maria Åhrling

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:177

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:177 Klimatmålen till 2030

av Kajsa Fredholm (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 6 december 2024.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 14 november 2024

Klimat- och näringslivsdepartementet

Romina Pourmokhtari (L)

Enligt uppdrag

Maria Åhrling

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:188

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:188 Informationsplikt inom sjukvården

av Christofer Bergenblock (C)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 28 november 2024.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 12 november 2024

Socialdepartementet

Acko Ankarberg Johansson (KD)

Enligt uppdrag

Johanna Mihaic

Rättschef

§ 3 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2024/25:FPM7 Förordning om inrättande av en reform- och tillväxtfacilitet för Moldavien COM(2024) 469 till utrikesutskottet

§ 4 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2024/25:50 till finansutskottet

Anf. 1 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Johan Andersson har frågat mig om jag och regeringen har för avsikt att ta fram en svensk försvarsindustristrategi i syfte att stärka den svenska försvarsindustrin och uppfylla behovet av att trygga försörjningen av försvarsmateriel, och om så är fallet när den bör genomföras samt när den kommer att redovisas för riksdagen.

Regeringen ser behov av en försvarsindustristrategi, och arbetet med att ta fram en sådan pågår. I totalförsvarspropositionen för åren 2025–2030 lägger regeringen fram en ny inriktning av materielförsörjningen i förhållande till de så kallade materielförsörjningsprinciper som infördes 2009. Den ökade betydelsen av försörjningssäkerhet och försvarsindustriell produktionskapacitet, samt behoven av innovation och internationellt samarbete, innebär förändrade förutsättningar och ställer nya krav på både stat och näringsliv.

Försvarsindustrin är en säkerhets- och försvarspolitisk tillgång. Därför krävs det långsiktiga och strategiska perspektiv på svensk försvarsindustri, vilket försvarsindustristrategin ska bidra till.

Anf. 2 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för ett svar som jag är relativt nöjd med. Syftet med min interpellation, som jag skrev för ett antal månader sedan och innan totalförsvarspropositionen lades fram, var just kopplingen till den strategi som det nu pågår ett arbete med.

Vi lever som sagt var i en väldigt orolig tid. Sverige har en försvarsindustri i världsklass. Vi har många bra ingångar när det gäller stridsflyg, ubåtar och annan teknik, som verkligen är värda att användas på ett bra sätt och byggas ut ytterligare.

Med hjälp av riksdagens utredningstjänst har vi från vår sida tagit fram ett underlag för hur försvarsindustrin ser ut i andra länder. Som försvarsministern väl känner till skiljer det väldigt mycket i den delen. Flera av våra grannländer har en försvarsindustristrategi, även om den kanske heter lite olika eller har olika inriktningar. Det finns ändå en strategi, och den visar kopplingen mellan det civila samhället och den militära industrin samt också giftermålet med civil verksamhet.

Det här har vi historiskt sett också haft i Sverige tidigare, vilket försvarsministern nog också känner till väl. Det finns goda exempel på hur man har kunnat använda det som i första hand har varit destinerat för den militära sidan även i civil del.

Jag är mycket intresserad av det försvarsministern säger. Skulle man kunna lätta lite grann på förlåten när det gäller vad strategin kommer att innehålla och hur den kommer att se ut? Jag förstår att man inte kan föregripa det eftersom det pågår ett arbete och en beredningsfas. Vi kommer naturligtvis att få ta del av den, inte minst när den här delen sedermera ska redovisas.

Jag har också några goda exempel från våra grannländer där man har infört en sådan strategi. Där har man pekat på lite olika områden. Men jag tänker först låta försvarsministern berätta något om vad strategin kan innehålla.

Svar på
interpellationer

Anf. 3 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag tackar Johan Andersson för en viktig interpellation. Det stämmer att Sverige inte har någon försvarsindustristrategi och inte har haft det på många årtionden. Det tycker jag är en brist. Många andra länder har utvecklat försvarsindustristrategier, och många av dessa frågeställningar har starkt påverkats av kriget i Ukraina. Låt mig därför först ta upp det internationella narrativet.

För några år sedan hade vi en omfattande diskussion kopplad till den europeiska försvarsindustriella basen. Då talade man om de stora problemen med överproduktion, duplicering och fragmentisering. Jag vågar påstå att detta inte längre är relevanta problem för Europa. De stora problem vi har nu är långa ledtider i produktionen och delvis en ökande prisbild. Vi får, om fru talmannen ursäktar uttrycket, mindre pang för pengarna. Det kommer förstås att prägla försvarsindustristrategin.

En annan dimension på det visar hur viktigt det är att kunna ha försörjningssäkerhet inte bara i fred utan också i kris och krig. Även det kommer försvarsindustristrategin att lägga fokus på. Kriget i Ukraina är till stora delar ett utnöttningskrig. Då blir den industriella produktionsförmågan mycket viktigare och mer central än den tidigare har upplevts.

Det finns alltså flera delar i detta. Därför är en stark försvarsindustri – en stark försvarsindustri även i Sverige – en del av vår samlade försvarsförmåga. Jag vill sätta det narrativet.

En annan aspekt är hur staten ställer krav i sina upphandlingar i både fred, kris och krig. Vi behöver ha produktionsförmåga därvidlag. Även där finns en betydande utvecklingspotential.

I mitt interpellationssvar berörde jag att vi har reviderat de principer som har funnits för materielförsörjning tidigare och som lades fram 2009 i en helt annan era. De byggde på att man först och främst skulle reparera och uppgradera den materiel som finns och i andra hand köpa nytt tillsammans med andra. I tredje hand skulle man egenutveckla materiel. Det var en alldeles för doktrinär hållning, som bara handlade om att jaga kostnader. Nu måste vi få till en mycket bättre försörjningssäkerhet.

Nu reviderar vi dessa principer. Det var hög tid att göra det. Vi behöver också ha en marknad som inte bara drivs av pris utan också främjar innovation. Därför ska man se till att det finns en stark korrelation mellan framtagandet av försvarsindustristrategin och det som heter försvarsinnovationsstrategi, som vi presenterade för ett halvår sedan. Den handlar om hur vi kan få en marknad som levererar produkter i världsklass och hur vi kan få ett bra samspel mellan alla aktörer för att få en hög innovationsgrad inom försvarsindustrin.

Vi har en hög innovationsgrad, men för att göra den ännu bättre måste också Försvarsmakten utveckla sin förmåga och definiera det som brukar kallas det militära problemet. Det är ju problem som driver innovation. Därför är ukrainarna väldigt duktiga på innovation; de har en lång rad stora problem att hantera.

Fru talman! Inte minst handlar detta om ett nära samarbete mellan leverantörerna, FMV och Försvarsmakten för att få igång ett kostnadseffektivt, bra och innovativt ekosystem.

Anf. 4 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för beskrivningen, också av vad innehållet kan vara i försvarsindustristrategin som komma skall.

När det gäller strategin har jag två ytterligare frågor kopplade till det arbete som pågår. Den ena gäller förankringsfasen. Det är naturligtvis jätteviktigt att man får en acceptans i det civila samhället. Vi har som sagt i dag ett antal kommuner med stora arbetsgivare som verkar inom försvarsindustrin. De vill säkerligen också vara med i åtminstone någon form av diskussion. Vi har även arbetsgivarorganisationer, teknikorganisationer och andra. Jag undrar om ministern vill berätta lite grann om hur han och departementet tänker när det gäller hur förankringsfasen kommer att se ut och hur det här sedan ska bli accepterat.

Min andra fråga ligger också inom det här området och berör ägarförhållandena, som är intressanta. Vi socialdemokrater har från vår sida släppt vår tidigare ståndpunkt lite grann och ser nu gärna ett större statligt intresse i våra företag. I dag ser det väldigt blandat ut, som ministern väl känner till. I en nordisk kontext ser ägarförhållandena helt annorlunda ut. I andra nordiska länder har man ett statligt inflytande på ett helt annat sätt, och syftet är att trygga långsiktigheten. Med den samhällsbild vi nu har och den bild vi har runt om oss över huvud taget är det kanske extra viktigt att diskutera den biten.

Min första fråga gäller alltså förankringsfasen och hur det fortsatta arbetet med strategin ska hanteras. Min andra fråga gäller ägarförhållandena. Här kan det naturligtvis se ut på olika sätt, men vilken är bilden? I dag är det ju i mångt och mycket ett antal aktörer som dominerar.

Anf. 5 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Förankringsprocessen är viktig för att man verkligen ska uppnå målet, precis som Johan Andersson säger. Vi har arbetat med att förankra strategin. Till det vi kallar för strategisk dialog bjuder vi in ett antal försvarsföretag, FMV, FOI, Försvarsmakten, Vinnova och Tillväxtverket. Vi hade ett sådant möte på departementet för ungefär två veckor sedan. Jag kommer att ha ett ytterligare ett sådant dialogmöte för att få in alla aktörers perspektiv på den här frågan, som berör försörjningssäkerhet, upphandling, teknik och innovation. Ett möte har alltså genomförts, och ytterligare ett sådant möte kommer att genomföras inom ett par veckor för att vi ska få allas perspektiv. Jag tycker att detta är viktigt, för det gör att myndigheter och aktörer har möjlighet att påverka ett dokument som kommer att präglade dem.

Jag försöker vara bred och tillgänglig. För några månader sedan träffade jag den avdelning inom IF Metall som jobbar med försvarsindustri. Jag tycker att de gör ett viktigt arbete. Jag besöker rätt ofta försvarsföretag för att få deras perspektiv. Det är en del av förankringsprocessen kopplat till olika aktörer på det här området.

Jag har också bjudit in riksdagens partier till möte om några veckor. Jag vill föra en dialog med dem om formen och förväntansbilden när det gäller försvarsindustristrategin. Det finns lite olika sätt att göra detta. Det kan ske i och med en skrivelse, en proposition eller ett föredrag. Ytterst kommer det naturligtvis att vara regeringens strategi, men kan vi hitta ett sätt att få riksdagen att ge sitt perspektiv och känna att den kan påverka

strategin uppskattar jag det. Den här typen av förankringstillfällen är viktiga för att få fram en bättre strategi.

Anf. 6 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Statsrådet svarade dock inte på den fråga jag hade om ägarförhållandena och annat, men det ges han möjlighet till i sitt nästa inlägg.

Jag har en fråga till. Den är lite utanför men i det här häradet. Frågan handlar om arbetet med K-företag, som vi hade tidigare. Inte minst med tanke på hur hotbilden och annat ser ut behöver vi verkligen se över hur detta ska vara formulerat inför framtiden. Vi har ju levt i den gyllene freden i ett antal år nu i Sverige, och förhoppningsvis kommer vi att göra det även framgent. Men det har ju hänt väldigt många saker i vår omvärld. Vi är sårbara i mångt och mycket, vilket försvarsministern väl känner till.

Vad gör vi för att bygga upp den delen? K-företagen var ett sätt att hantera detta. Man hade en särskild roll kopplat till framtida utveckling och annat. Jag är mycket intresserad av försvarsministerns syn på det arbetet. Jag vill naturligtvis också höra försvarsministerns resonemang om ägarförhållanden och annat.

Anf. 7 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag beklagar att jag missade frågan om ägandeförhållanden.

Svensk försvarsindustri har över tid klarat omställningen mycket väl. Naturligtvis finns det ett arv från kalla kriget som byggde på neutralitet i krig och alliansfrihet. Men omställningen som man gjorde efter kalla krigets slut var faktiskt framgångsrik. Den genomfördes inte minst av Björn von Sydow när han var försvarsminister i slutet av 90-talet.

Björn von Sydow gjorde tre viktiga reformer. För det första uppmanade han försvarsföretagen att gå ut på den internationella marknaden. I stället för 80 procent nationellt och 20 procent internationellt vände man på förhållandet. För det andra privatiserades all försvarsindustri under den tiden. Det sista som gjordes var privatiseringen av Celsius. Jag tror att den reformen var framgångsrik. För det tredje öppnades det för utlandsäggande i svensk försvarsindustri. Det var nog viktigt för många försvarsföretag, då de fick tillgång till globala försörjningsorganisationer och ibland också bättre marknadstillträde. De reformerna var viktiga.

Man kan ha olika uppfattningar om ägandeförhållanden. En del länder använder sig av det som heter golden share, som innebär upp till 8 eller 9 procent vid utlandsföretagande. Företagen kan också vara helt privatägda, som de amerikanska företagen är. Jag är öppen för resonemang kring detta. Det man behöver tänka till om är rådighetsfrågan och naturligtvis hur vi ser till att de här företagen, som är extremt viktiga för svensk säkerhet, inte drabbas av utländskt förvärv. Det finns krav från ISP. Det måste vara svensk vd, och man måste ha tillverkningsstillstånd. Delar måste också ha svensk styrelse.

Fru talman! Jag ber om ursäkt och ber om att få återkomma vid ett senare tillfälle för att utveckla resonemanget kring K-företag, för de är väl så viktiga att diskutera. Jag tackar Johan Andersson för en viktig debatt.

Anf. 8 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Ida Ekeröth Clausson har frågat finansministern om hon tagit initiativ till en analys av konsekvenserna för de mest utsatta barnfamiljerna av att höginkomsttagare får en skattesänkning på 3 000–4 000 kronor i månaden samt hur hon avser att, inom sitt ansvarsområde, arbeta för att alla barn ska få möjlighet att växa upp under jämlika förutsättningar för att nå sin fulla potential.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Alla barn har enligt FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets utveckling.

Barnfattigdom är en komplex fråga, och lösningarna för att minska ekonomisk utsatthet återfinns inte enbart inom ett politikområde. Regeringens politik utgår därför från att de samlade insatserna inom flera olika politikområden ska bidra till en förbättring av barnfamiljernas möjligheter till en god ekonomisk levnadsstandard och goda uppväxtvillkor för barn.

Vi vet att hushåll med barn generellt sett har lägre ekonomisk standard än hushåll utan barn. Regeringen riktar därför särskilda insatser just till dessa hushåll. Till exempel har regeringen, för att stärka den ekonomiska situationen för dem som har det allra svårast, vid flera tillfällen förlängt det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer inom bostadsbidraget.

För att på längre sikt hjälpa ekonomiskt utsatta hushåll och minska barnfattigdom är det viktigt att få fler i arbete. Regeringen genomför en rad olika åtgärder som gemensamt ska stärka arbetslinjen och göra det mer lönsamt att gå från bidrag till arbete.

Att fler föräldrar går till jobbet är det bästa sättet att skydda barnen från låg ekonomisk standard. Alltför långa perioder av ekonomiskt bistånd gör det svårt att komma in på arbetsmarknaden, vilket i sin tur skapar ökad ohälsa och utanförskap.

Regeringen har genomfört flera reformer för att stärka drivkrafterna att arbeta, exempelvis förstärkningar av jobbskatteavdraget. Cirka 6 miljoner personer bedöms beröras av det senaste förslaget om förstärkt jobbskatteavdrag och motsvarande justering för pensionärer. Regeringens budget innebär alltså breda skattesänkningar för låg-, medel- och höginkomsttagare.

Regeringen bereder även frågan om bidragstak och ett aktivitetskrav för vuxna som har försörjningsstöd. Detta tillsammans med ett förstärkt jobbskatteavdrag kan öka drivkrafterna för den enskilde att komma till egenförsörjning.

En annan satsning jag vill nämna är fritidskortet, som är regeringens stora reform för att främja barns och ungas aktiva deltagande i idrott, kultur, friluftsliv och föreningsliv i gemenskap med andra. Barns och ungas möjligheter att delta i fritidsaktiviteter ska inte avgöras av storleken på deras föräldrars plånbok.

Sammantaget är de åtgärder jag nu redogjort för verkningsfulla för att hjälpa barnfamiljer, och särskilt de allra svagaste hushållen, och de bidrar till att skapa goda uppväxtvillkor.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 9 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S):

Fru talman! Tack till Camilla Waltersson Grönvall för svaret!

Det låter förstås bra när statsrådet säger att regeringens politik ska bidra till en förbättring av barnfamiljers möjligheter till en god ekonomisk levnadsstandard och goda uppväxtvillkor för barn. Men tyvärr är verkligheten en annan.

Regeringen väljer att sänka skatten med 3 000–4 000 kronor per månad för dem med högst inkomster, samtidigt som fler barnfamiljer vräks, när det är rekordmånga familjer hos Kronofogden och när vanliga barnfamiljer har det svårt att få det att gå runt.

Det är visserligen sant, precis som statsrådet säger, att regeringen riktar skattesänkningar även mot dem som har lägre inkomster. Skillnaden är den att för en person som likt statsrådet tjänar runt 150 000 kronor i månaden väntar en skattesänkning på 3 000 kronor i månaden. För en person med Sveriges vanligaste arbete, en undersköterska, väntar i stället en skattesänkning på 150 kronor i månaden.

Det är för mig en helt orimlig prioritering, och det är en prioritering som definitivt inte underlättar för de mest utsatta barnfamiljerna, oavsett vad statsrådet och regeringen påstår. Sverige kommer inte att stärkas av att de som redan har mest får ännu mer på bekostnad av vanligt folk.

Därför avvisar Socialdemokraterna regeringens förslag om att slopa avtrappningen i jobbskatteavdraget. Regeringen har valt att lämna vanligt folk i sticket när den bränner miljarder på skattesänkningar för de allra rikaste.

Fru talman! I svaret på interpellationen nämner statsrådet ett bidragstak som ett sätt att få fler att komma till egenförsörjning. Att försvåra ytterligare för föräldrarna är ett väldigt moderat sätt att skydda barn från låg ekonomisk standard.

Verkligheten är ju den att arbetslösheten har ökat under denna regering. Sedan SD-regeringen tillträdde har arbetslösheten växt till den högsta nivån på tio år, bortsett från pandemiåren.

Bostadsbyggandet har kraschat, stora företag planerar att säga upp tusentals anställda, antalet konkurser ökar kraftigt i Sverige och varslen inom vård och omsorg är de högsta på över ett decennium.

Ett sådant utmanande läge behöver mötas med en aktiv arbetsmarknadspolitik och konkreta insatser för att rädda jobb i stället för skattesänkningar till de allra rikaste, nedskärningar med miljardbelopp på arbetsmarknadspolitiken och antydningar om att de arbetslösa nog kunde ha fått ett jobb om de bara hade ansträngt sig lite mer.

Fru talman! Det är nu drygt två år sedan regeringen tillträdde. Exakt vad menar statsrådet har blivit bättre för barnfamiljer med minst ekonomiska marginaler sedan dess?

Anf. 10 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack så mycket till ledamoten för frågor som ytterst berör dem som jag har förstått att vi båda är väldigt engagerade i att arbeta för att förstärka möjligheterna för, nämligen våra barn, som är de mest utsatta!

När allvarliga saker inträffar i samhället – det kan vara så allvarliga saker som krig, men det kan också vara en hög inflation och att tillväxten dämpas – är det ytterst våra barn som drabbas absolut hårdast.

Jag är säker på att ledamoten är mycket medveten om att regeringen ärvt en mycket hög inflation som gröpte ur tillväxten och ekonomin i det här landet. Den nya regeringen, som nu har verkat i två år, har bedrivit ett mycket framgångsrikt arbete med att bekämpa inflationen.

Som jag är säker på att ledamoten också känner till när det gäller ekonomi kommer arbetslösheten ofta att fortsätta att öka ett tag innan inflationsbekämpningen visar sig i form av sänkt arbetslöshet. I den situationen befinner vi oss.

Nu arbetar regeringen på en rad olika sätt med att främja tillväxten och att på det viset vända siffrorna som var rekordhøga redan under den förra regeringen. De var så høga att Sverige var bland de länder som hade de høgsta siffrorna i hela Europa. Det är nu regeringens oerhørt starka fokus att också vända den ärvt situationen när det gäller arbetslösheten.

När det gäller barn och de siffror vi ser om barnfattigdom utvecklades Sverige under den förra, socialdemokratiskt ledda regeringen till det land i Norden som hade høgst barnfattigdom. Den utvecklingen skedde under åtta år av socialdemokratiskt styre.

Jag säger detta för att påminna om att det är viktigt att man ser hur historien har sett ut. Det gäller att man också förstår att det tar tid att vända en sådan allvarlig situation. Där ligger också ett oerhørt tungt ansvar på den tidigare socialdemokratiska regeringen.

Med det sagt är vi överens om det kan ha en oerhørt negativ påverkan på ett barns livsvillkor att växa upp i ekonomisk utsatthet. Det kan påverka många områden i livet på längre sikt och på kortare sikt.

På längre sikt kan det ha en påverkan när det gäller ohälsa, sämre skolresultat, missbruk och kriminalitet, arbetslöshet och biståndsbehov. Det är därför det är så oerhørt angeläget att vända situationen.

Livsvillkoren för barn som växer upp i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd kan i høgre grad påverkas negativt inte bara i jämførelse med befolkningen utan också i jämførelse med barn som växer upp i familjer med låga inkomster.

Därför är en av regeringens absolut viktigaste och övergripande prioriteringar att bryta utanförskapet genom att hitta åtgärder som gör att människor kommer i arbete och blir en del av en samhällsgemenskap.

Det är helt avgörande att fler kommer i försörjning och kan klara sig på sin egen inkomst. Det har i sig en avgörande betydelse att barn ser sina föräldrar gå till arbetet varje morgon. Det är en av de viktigaste insatser vi kan göra.

Anf. 11 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S):

Fru talman! Handels har gjort en undersøkning bland sina medlemmar som är anställda i butiker. En tredjedel av dem lever under fattigdomsstrecket. Vad skulle de göra om de fick ett par tusen extra i månaden? Svaren är hjärtskärande. De skulle inte behøva låna pengar varje månad, de skulle betala för sina receptbelagda mediciner och de skulle äta sig mätta.

Ta in detta! Det är så verkligheten ser ut i SD-regeringens Sverige, och det är den verklighet som regeringen möter med sina massiva skattesänkningar för dem som aldrig behøver gå hungriga eller vara oroliga för att inte ha råd med mediciner.

För oss socialdemokrater är det oacceptabelt att barnen ska behøva betala för kostnadskrisen. Därför föreslår vi att barnbidraget højs med 200

kronor per månad nästa år. Det skulle ge en familj med två barn nästan 5 000 kronor mer per år så att de får råd med näringsrik mat och andra helt nödvändiga utgifter.

För många barnfamiljer är boendekostnaden den största utgiften. Förstärkningen av bostadsbidraget infördes för att stötta de barnfamiljer som har det tuffast ekonomiskt. Nu väljer regeringen att helt dra tillbaka stödet från och med juli 2025. Det ger en bild av att hyrorna sjunker och att det kommer att bli billigare att leva. Men det är inte fallet. Återigen stämmer inte regeringens retorik med verkligheten. Den dramatiska prisökning som har skett de senaste åren på grund av inflationen som har drabbat hela världen finns kvar.

Vi socialdemokrater står på barnfamiljernas sida och föreslår därför en permanent förstärkning av bostadsbidraget på den ursprungliga nivån. Det skulle ge en familj med maximalt bostadsbidrag 2 100 kronor mer per månad från juli och framåt.

Fru talman! Det fritidskort som statsrådet lyfter fram som en stor reform för att främja ungas deltagande i idrott, kultur och friluftsliv är tyvärr inget annat än ett misslyckande. Vi socialdemokrater var tidigt skeptiska till den modell som regeringen valt. Bland annat såg vi en risk för att pengarna skulle hamna hos kriminella verksamheter.

Nu har det visat sig att regeringen inte har fått det system på plats som skulle behövas för att verkställa fritidskortet. De 700 miljoner kronor som avsatts kommer inte att gå åt. Tycker statsrådet verkligen att fritidskortet bör lyftas fram som ett positivt exempel när 700 miljoner kronor som skulle ha gått till barns och ungas fritidsaktiviteter inte har kunnat användas?

Socialdemokraterna föreslår nu att pengarna går till insatser som skulle kunna göra nytta för barns och ungas idrottande i deras vardag. Kan inte statsrådet och regeringen ställa sig bakom det förslaget?

Anf. 12 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack, ledamoten, för de fortsatta frågorna! Jag har efter många år som politiskt aktiv den allra största respekt för både mina politiska motståndare och dem jag arbetar tillsammans med. Jag ser politikens komplexitet och de svårigheter som ibland finns när det gäller att verkligen göra insatser på djupet som också gör skillnad.

Men när man som ledamoten företräder ett parti som är så djupt ansvarigt för att barnfamiljerna har denna tuffa situation – vilket jag precis har visat på – tycker jag att det vore klädsamt med en viss ödmjukhet. Ta in detta, sa ledamoten. Jag ber ledamoten att ta in att vi ärver en situation där ekonomin drabbar de utsatta barnen absolut hårdast och där regeringens inflationsbekämpande gör att vi nu kan investera i olika slags insatser för de utsatta barnen.

Hade jag varit mer drastiskt lagd hade jag till och med kallat det som ledamoten säger för en form av hyckleri. Ni socialdemokrater har inte stått på barnfamiljernas sida. Ni gör det nu, i opposition, men jag tycker att det som ska redovisas och det man ska bedömas för är det man gjorde när man hade möjligheten att styra och leda landet.

Jag, som jobbar väldigt mycket med utsatta barn, kan konstatera detta alldeles särskilt klart. Det är därför regeringen nu gör en rad reformer för att hjälpa de mest utsatta barnen. Det handlar om en ny socialtjänstlag och

mycket av de frågor som ni inte lyckades skriva fram från Socialdemokraternas sida.

Det handlar om utsatta barn och om att säkerställa att barn som utsatts för våld inte behöver ha umgänge med en vårdnadshavare man är rädd för. Det handlar om att säkerställa att kvinnor och barn som flyr till skyddade boenden nu får ett helt annat skydd och andra rättigheter än de har haft förut. Det handlar om att säkerställa att utreseförbudet omfattar fler barn och utgör ett starkare skydd för de utsatta barnen.

Vi arbetar vidare på en ny LVU, det som är det riktiga lex Lilla hjärtat och många andra delar i detta. Det handlar om att riva sekretesshinder så att rätt information kan överföras mellan olika myndigheter för att skydda barn. Det handlar om saker som de flesta människor tror är på plats sedan länge, som att säkerställa att barn inte kan rymma, anordna rymningar eller skaffa droger och vapen till institutioner som Sis.

Allt detta har skett under de två år som den här regeringen har styrt landet. Det är saker där behoven har varit gigantiska under så lång tid. Det är en katedral av ökad trygghet som vi nu arbetar med att bygga för de mest utsatta barnen. Det är alltifrån reformer som skyddar dessa barn i utsatthet till att säkerställa att de inte ska växa upp i familjer i ekonomisk utsatthet. Och där vet vi att den absolut största tryggheten och bästa säkerheten för de här barnen och ungdomarna är att varje morgon se sina föräldrar gå iväg till ett arbete.

Anf. 13 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S):

Fru talman! Min första fråga i interpellationen var om det har gjorts någon analys av konsekvenserna för de mest utsatta barnfamiljerna när höginkomsttagare får en skattesänkning på 3 000–4 000 kronor per månad. På den frågan har jag fortfarande inte fått något svar, och det är alltmer uppenbart att det inte har gjorts någon sådan analys.

I andra europeiska länder ser vi hur regeringar väljer att gå fram med höjda pensioner, förstärkta barnbidrag och investeringar för att sätta fart på jobben.

I Socialdemokraternas budgetmotion föreslår vi förutom höjt barnbidrag också exempelvis stärkt bostadstillägg för pensionärer och en skattesänkning som träffar brett och rätt. Men för regeringen är det alltså höginkomsttagarna som ska kompenseras mest efter inflationschocken trots att de är minst påverkade av den.

Under de senaste två åren har jag ställt ett flertal interpellationer till finansministern och andra statsråd om hur regeringen arbetar för att underlätta för de familjer som har de minsta ekonomiska marginalerna. Svaren har alltid låtit välmenande, liksom Camilla Waltersson Grönvalls svar i dag.

Jag tvivlar inte på engagemanget, men problemet är att engagemanget inte lyser igenom i regeringens politik. Jag önskar att regeringen vore lika handlingskraftig när det kommer till att stötta de här familjerna som den är när det ska sänkas skatter för de allra rikaste.

Anf. 14 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack så mycket, Ida Ekeröth Clausson, för en viktig debatt när det handlar om barns och ungas förutsättningar i Sverige!

Prot. 2024/25:31
15 november

Svar på
interpellationer

Jag börjar med att konstatera att situationen för de mest utsatta barnen är extra allvarlig när också landet har ekonomiska svårigheter. Vi har nu från regeringens sida vunnit kampen mot inflationen. Det gör det möjligt att investera på ett helt annat sätt och att fortsätta att utöka de reformer som bygger landet starkt men som också på ett helt annat sätt bygger landets unga starka.

Jag konstaterar att en av de viktigaste åtgärder som finns är att säkerställa att människor inte behöver vara beroende av bidrag och av staten utan att man kan stå på egna ben och ha en egen självständig försörjning. Det gynnar absolut bäst de barn som befinner sig i utsatthet att se sina föräldrar gå till jobbet varje dag.

Men vi bygger också på med en rad andra reformer. Vi vill säkerställa att det alltid ska löna sig mer att gå till ett arbete än att få ett bidrag. Jag tror att svenska folket är väldigt mycket med regeringen när det handlar om att pengarna ska gå till det som behövs allra mest, och det är inte att förse människor med bidrag när de i stället ska ha ett arbete.

Jag vill avslutningsvis understryka alla de reformer som nu faller på plats, en efter en, för att stärka situationen för Sveriges mest utsatta barn. Vi bygger steg för steg, sten för sten, en katedral av skydd för våra absolut mest utsatta barn i Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2024/25:171 om arbetet med en svensk kulturkanon

Anf. 15 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Fru talman! Lawen Redar har frågat mig vilket syftet är med att införa en svensk kulturkanon. Hon har också ställt frågan om de svenska nationella minoritetsperspektiven kommer att finnas med i processen kring framtagandet av en svensk kanon. Vidare har Lawen Redar frågat hur jag ser på avhoppet samt uttalandet om att direktiven från regeringen frångåtts i utredningsarbetet och om jag avser att vidta några åtgärder utifrån min ståndpunkt. Avslutningsvis har jag fått frågan hur jag ska säkerställa att ideologi inte sätts före kulturens egenkraft i arbetet.

En svensk kulturkanon ska vara ett levande och användbart verktyg för bildning, gemenskap och inkludering. Syftet är att göra svensk kultur tillgänglig för fler. Kommittén som har i uppdrag att ta fram en svensk kulturkanon bedriver sitt arbete självständigt, utifrån de direktiv som regeringen har beslutat. I direktiven ingår att skapa en öppen och inkluderande process vid framtagandet av en svensk kulturkanon.

Av direktiven framgår uttryckligen att kommittén ska ha en dialog med urfolket samerna och de andra nationella minoriteternas organisationer. Jag utgår från att kommittén arbetar i enlighet med de direktiv som regeringen beslutat.

De nationella minoriteternas historia och kultur är en självklar del av vårt gemensamma kulturarv. Inflytande och delaktighet är centralt i minoritetspolitiken, och jag ser en möjlighet att också diskutera frågan på de samråd jag har med minoriteterna nu under hösten.

Alla ledamöter i kommittén är utsedda på grundval av sina olika erfarenheter och kompetenser. Det är därför ett tråkigt besked att Marlen Eskander väljer att lämna sin plats i kommittén. Marlen Eskander har redan tillfört mycket till kommitténs arbete, och jag vill tacka för hennes insatser i arbetet med att ta fram en svensk kulturkanon.

Vid framtagandet av en kulturkanon har det varit centralt för regeringen att arbetet genomförs på ett sätt som garanterar armlängds avstånd från politiken. Därför kommer arbetet med att välja ut de verk som ska ingå i en svensk kulturkanon att bedrivas inom fristående expertgrupper, vars deltagare ska utses utifrån sakkompetens inom de konst- och kulturområden som kommittén pekar ut. Detta framgår av regeringens direktiv, som kommittén har att följa.

Anf. 16 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! Tidöpartiernas kulturpolitiska initiativ att införa en kulturkanon för Sverige har minst sagt väckt reaktioner.

På presskonferensen för något år sedan tyckte kulturministern att det var märkligt att tonläget mot en kulturkanon var så högt. Anledningen, fru talman, till att kulturkanonprojekt vanligen kritiseras är att de riskerar att bli för snäva och exkludera en mängd röster och erfarenheter, särskilt från minoritetsgrupper och underrepresenterade grupper.

Att renodla svenskheten som ett projekt framtaget av makten, politiken, medför naturligen oro och osäkerhet om vad den ska innehålla och hur den ska fungera, inte minst om den sedan speglar de grupper som traditionellt sett har haft makt och inflytande och därmed frambringar en ensidig bild av ett lands breda kulturhistoria.

Kritiken är inte heller helt obefogad när initiativet bland annat kommer från ett i grunden etnonationalistiskt parti.

För att hejda all kritik och oro utlovade kulturministern inte bara armlängds avstånd utan dubbla armlängders avstånd. Ändock har Kulturdepartementet i dagarna, som kulturministern här i dag uttrycker, behövt ta kontakt med den statliga offentliga utredaren, hålla ett möte för att säkerställa att kommittén fortsatt arbetar efter de direktiv som regeringen har satt upp och klargöra att det någonstans ska råda samsyn kring vad direktiven innebär. På vilken grund? Jo, för att utredaren har uttryckt att det inte är aktuellt med en dialog med Sveriges nationella minoriteter och att de inte ska få inflytande i processen eller få plats i utredningens expertgrupper.

Mot bakgrund av detta är min första fråga om kulturministern egentligen förstår alla kritikers farhåga avseende exkludering i framtagandet av en nationell kanon.

Fru talman! Minoritetslagen anger med all tydlighet att de nationella minoriteterna ska ha möjlighet till inflytande i frågor som berör dem. En svensk kulturkanon har givetvis påverkan på alla de fem nationella minoriteterna. Beskrivningen av de nationella minoriteternas språk- och kulturhistoria som en del av Sveriges historia, men inte bara det utan även dess nutid och framtid, är helt avgörande för berättelsen om och det fortsatta engagemanget för kulturen i vårt land.

Men den nationella utredaren är inte intresserad. Han anser att minoritetspolitiken ”borde avskaffas” och att alltihop ska läggas ned. Detta fram-

går i en intervju i Dagens Nyheter. Nationella minoriteter ska enligt utredaren inte ha någon tillerkänd nationell status.

Därför undrar jag hur kulturministern ser på den nationella offentliga utredarens uppfattning i frågan. Det är bra att man här i dag redogör för att den inte överensstämmer med regeringens. Men trots alla farhågor är det ändå där vi har hamnat.

Slutligen undrar jag om kulturministern anser att hon har levt upp till den dubbla armlängds avstånd som hon utlovade under presskonferensen, när departementet har krävt möte med utredaren om utredningsarbetets innehåll och politiska uppfattning.

Jag tycker att allt detta har blivit en soppa.

Anf. 17 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Fru talman! Jag kan konstatera att det hos oppositionen tycks finnas ett levande intresse för hur själva arbetet med att ta fram en svensk kulturkanon organiseras. Det bekräftas också av den här interpellationen. Jag välkomnar det intresset. Det har från första början varit högt prioriterat att skapa en process som garanterar inte bara enkelt utan dubbelt armlängds avstånd från politiken. Det är därför vi har den modell vi har, med en kommitté som är fristående och ska arbeta utifrån regeringens direktiv men där det sedan är kommittén som själv i sin tur utser expertgrupperna som ska arbeta med vilka verk som ska ingå i en kanon – alltså dubbelt armlängds avstånd från politiken.

Vad jag däremot kan sakna är kanske ett lite större intresse just för tanken bakom en kanon: att göra svensk kultur tillgänglig för fler. En kulturkanon, fru talman, är inte hela svaret på hur vi ska komma till rätta med barns bristande läsning. Den kommer inte heller att lösa den integrations-skuld som har byggts upp under många år. En kanon kan inte trola fram gemenskap i ett samhälle som har tillåtits bli segregerat. Men den kan vara ett steg på vägen, ett av flera verktyg man kan använda för att bygga gemenskap, bildning och inkludering.

Därför, fru talman, tycker jag att det är relevant för politiken att försöka – att ha modet att ändå våga testa. Det kan vara en nyckel i att bygga samhällsgemenskap. Däremot har jag sedan första början varit väldigt tydlig med att detta alltså inte är någonting där politiken ska vara inne och styra innehållet. Precis som i kulturpolitiken i övrigt kan politiken och regeringen sätta ramverket, men innehållet ska skötas av professionella människor som har med sig goda kvaliteter och erfarenheter och kan göra det arbete som krävs för att ta fram en kanon.

Det är också därför arbetet med att välja ut de verk som ska ingå ska bedrivas i just fristående expertgrupper, och det är expertgrupperna som självständigt ska avgöra vilka verk som ska ingå. Även allmänheten har möjlighet att inkomma med förslag. Det handlar alltså om öppenhet och inkludering och att se till att detta blir något som möjliggör för kultur för fler.

Vad gäller ledamotens fråga om ordföranden och den kritik som framkommit i mötena med minoritetsorganisationerna kan jag bara konstatera att det är olyckligt att minoriteterna inte kände sig omhändertagna och att synpunkterna och insikterna man hade inte kom till sin rätt på mötet. När minoriteterna uppfattade det på det viset är det alldeles uppenbart att ordföranden har uttalat sig olämpligt. Det kan jag bara beklaga.

När en ledamot väljer att kliva av och riktar kritik mot utredningen för att den inte sköter arbetet enligt direktiven är det också alldeles rimligt och lämpligt att regeringen tar en kontakt. Det har min statssekreterare gjort, för att se till att utredningen också fortsatt arbetar efter direktiven. Den bild jag nu har är att det finns en samsyn med utredningen om att göra det.

Prot. 2024/25:31
15 november

Svar på
interpellationer

Anf. 18 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! Tack för den redogörelsen, kulturministern! Det är precis så här det står till, och det är oerhört viktigt att minoriteternas perspektiv kommer att beaktas i detta arbete.

Kulturministern frågade om och var nyfiken på intresset för en kulturkanon ur ett socialdemokratiskt perspektiv, som kanske inte har yttrats tidigare. Det är helt riktigt. Vi ställer oss inte bakom framtagandet av en kulturkanon. Men vi tycker att kulturpolitiken ska främja bildning och självförståelse och har inga synpunkter på att man arbetar för att stärka de kulturella referensramarna i Sverige.

Jag tror att problemet ligger hos regeringsunderlaget. Man vet inte riktigt själv vad man vill med denna kanon. På presskonferensen var det ganska uppenbart att Sverigedemokraterna vill se en exkluderande kanon som överensstämmer med den spirituella syn på nationen som partiet torgför, en form av blod och jord som ska skapa tillhörighet till en nation. Liberalerna har länge drivit den här frågan. Men då har det handlat om att lista en massa läslistor. Det som de verkar vara intresserade av är verkshöjd.

Kulturministern uttrycker också här i dag och sa även på presskonferensen att det här ska vara en bidragande faktor till integrationen. Hon sa också uttryckligen att den kan ligga till grund för ett medborgarskap. Det är en annan syn på hur man kan använda kulturen och bildningen, kanske inte för att stärka de kulturella referensramarna utan för att ge någon form av syn på själva medborgarskapet.

För att stärka de gemensamma referensramarna och göra svensk kultur tillgänglig för fler krävs det dock någon form av insikt om vad som leder till sådan självförståelse och sammanhållning. Jag tror inte att allmänna listor leder utvecklingen framåt, inte när det samtidigt sker ett arbete för att med kraft minska kulturens resurser.

En bred och oberoende public service kan utgöra någon form av informativ gemensam referensram eller lägereld för svenska folket. Ett tillgängligt kulturarv kan man sänka trösklarna till, exempelvis genom fri entré till statliga museer. Det skulle kunna vara statsbidrag för att stärka folkbiblioteken eller kulturskolans uppsökande arbete för att nå fler barn och unga.

Det skulle kunna vara särskilda insatser för att åtgärda bristen på mötesplatser. Det skulle kunna vara att renovera anläggningar för idrott eller att stärka folkbildningen, som många gånger utgör den enda mötesplatsen i vissa kommuner och samhällen. Det skulle kunna vara att stötta studieförbunden och det civila samhällets möjlighet att organisera människor och därmed låta folk samlas och mötas.

Utan utvecklingsbidrag och verksamhetsbidrag och en aktiv kulturpolitik blir en kanon enbart en billig symbolisk fråga. Ska man göra verklighet av att skapa sammanhållning handlar det om mer än vad som står på papper. Det måste ske någonting i verkligheten.

Menar kulturministern att det primärt är listade estetiska verk som ska vara våra gemensamma referensramar? Eller krävs det ett kulturpolitiskt arbete för att nå fler och samla befolkningen?

Anf. 19 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Fru talman! Jag har ingenting emot att få möjlighet att debattera om denna kanon. Jag står stabilt i min tro på att kulturen behöver bli tillgänglig för fler och att en kanon skulle kunna vara ett verktyg i en sådan process.

Men det är svårt att debattera när det är så otydligt vad interpellanten och Socialdemokraterna egentligen tycker. Å ena sidan kritiserar Lawen Redar utredningen för att man, enligt henne, inte omhändertar minoriteternas breda historia. Å andra sidan kritiserar ledamoten regeringen för att vi styr innehållet i utredningens arbete, eftersom min statssekreterare har haft ett möte med ordföranden för att följa upp att direktiven följs. Det handlar alltså om de direktiv där regeringen tydliggjort såväl ambitionen med att skapa en kanon som inriktningen vad gäller minoriteternas rätt till dialog.

Vi är alltså överens om vikten av våra nationella minoriteters möjlighet att ha en dialog. Vi är överens om behovet av något som kan knyta samhället samman och att kulturen kan vara en del i det. Vi är också överens om att armlängds avstånd ska råda och att det just därför är viktigt att regeringens enda styrmedel är direktiven.

Fru talman! Jag tycker att det är ansvarsfullt att följa upp om direktiven följs. Men det här är också ett tydligt exempel på varför Socialdemokraterna inte fick någonting gjort i regeringsställning under de förra mandatperioderna. Man kan helt enkelt aldrig bestämma sig för vad man tycker och vill. Det är lättare att bara vara problemorienterad och kritisera allt. Då behöver man inte ta ansvar. Men så jobbar inte jag och den här regeringen.

Jag tror att det krävs mod för att fler ska få tillgång till och känna ägandeskap över vårt gemensamma kultur- och bildningsarv. Om en kanon kan vara ett sätt att få fler att känna att de har den tillgången tycker jag att det är värt att vara optimistisk och våga prova, i stället för att bara vara problemorienterad och faktiskt aldrig ha några egna idéer om hur. Om Socialdemokraterna hade det skulle väl S-regeringen ändå ha gjort det under de åtta år man trots allt innehade regeringsmakten.

Anf. 20 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! Min roll i opposition handlar både om att synliggöra det kulturministern gör och om att utmana de tankar och den politik som framförs. En fundering handlar givetvis om vilka utredningar som tillsätts och hur det arbetet går. Min roll är att synliggöra alla delar av kulturministerns arbete, oavsett om jag håller med om inriktningen eller inte. Det gäller också utredningsformerna, hur man följer upp dem och vilka löften man ger svenska folket.

Det är det jag står här och gör. Därför beskrev jag också att det till att börja med är mycket märkligt att tillsätta en utredning om en kanon och inte förvänta sig att det finns kritik. När arbetet med en kanon innebär exkludering av minoriteter, som utredaren själv innebär, har man lovat att man ska tillförsäkra svenska folket dubbla armlängders avstånd; det kunde inte hållas. Det är ett märkligt sätt att bedriva politik på. Det är det jag synliggör i den här debatten.

Men kulturministern är mycket angelägen om att lyfta fram vad Socialdemokraterna gjorde under vår tid i regeringsställning. Det är ytterst märkligt att man har glömt bort hur de åtta åren såg ut. Under åtta år lyckades vi förstärka den svenska kulturpolitikens budget strukturellt och långsiktigt.

Under två år kämpade vi i den här kammaren för att rädda hela kultursektorn under en pandemi, genom insatser till kulturella och kreativa näringar, till enskilda konst- och kulturskapare, till studieförbund och till mötesplatser. Vi jobbade stenhårt här inne för att hålla bland annat alla de verksamheter som kulturministern styr över i dag över vattenytan. Det är jag stolt över att vi gjorde.

Därefter tillsatte vi en statlig offentlig utredning om en återstart, som signalerade att det krävs nästan fem sex år av budgetarbete för att främja och utveckla det kulturpolitiska arbetet i Sverige. Ett år med återstartsbudget fick vi. Sedan dess har det bara varit nedskärningar i kulturbudgeten.

Om man vill veta vad vi socialdemokrater vill kan man läsa vår skuggbudget. Vi levererar 1,7 miljarder bättre än kulturministern, som har valt skattesänkningar i sin budget. Jag kan alltså definitivt erbjuda svenska folket ett kulturpolitiskt alternativ.

(Applåder)

Anf. 21 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Fru talman! Som kulturminister och moderat anser jag att bildning ska vara en allemansrätt. Jag noterar att de som kritiserar kanonen och säger att den inte behövs påfallande ofta själva kommer från bildade och belästa miljöer. De har redan grundplattan, språket och nycklarna. Men jag vill att fler ska ha det – detta är syftet med en svensk kulturkanon.

Det finns, fru talman, värden som är värda att erövra. Bildning är ett sådant värde, liksom kunskap och språket. Att äga bildning, kunskap och språk ger dig möjligheter och makt. Detta visste den tidiga arbetarrörelsen. Och låt det inte råda någon som helst tvekan om att de barn och ungdomar som i dag växer upp utan att erövra dessa värden också vet om det, smärtsamt nog. Detta tror jag att vi skulle behöva prata mer om, inte bara när vi pratar om kanon.

”I mina mest osköna dagar kan jag använda min kunskap till att trycka ner dem som trycker ner mig. I mina bästa dagar delar jag med mig av min kärlek till Torgny Lindgren och hans *Hummelhonung* till alla som är villiga att lyssna.” Detta är inte mina ord även om jag kan skriva under på vartenda ett av dem. De kommer från en artikel om kulturkanon som publicerats på Aftonbladets kultursida. Skribenten Segen Meles skriver: ”Kanon finns redan för de som är medvetna om den. Och i Sverige innebär det att man måste ha rätt förutsättningar för att få tillgång till den.” Segen beskriver sin bildningsresa i Tensta. Jag har själv gjort samma resa, fast i Vallentuna. Hon avslutar med dessa ord: ”Det har med andra ord handlat om tur, eller ödet om man så vill. Och ska bildning bero på tur tror i alla fall jag att vi är illa ute.”

Jag håller med henne. Det är därför detta arbete är viktigt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2024/25:110 om förbud mot omvändelseförsök

Anf. 22 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Daniel Vencu Velasquez Castro har frågat jämställdhets- och arbetslivsministern om statsrådet och regeringen kommer att tillsätta en ny utredning med kommittédirektiv om att förbjuda omvändelseförsök i Sverige och när riksdagen kan förvänta sig att få information om regeringens arbete i frågan om förbud mot omvändelseförsök. Arbetet inom regeringen är fördelat på det viset att det är jag som ska svara på interpellationen.

Interpellanten ställde tidigare i år en liknande fråga. Mitt svar är nu som då att min och regeringens ståndpunkt är glasklar: Sverige ska vara ett land där alla kan leva sitt liv i frihet och trygghet oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck – och detta utan att riskera att utsättas för hat, hot, våld, trakasserier eller diskriminering. Men det är också en realitet att verkligheten för alltför många inte ser ut på det sättet i dag.

Vi kommer aldrig att acceptera att hbtqi-personer tvingas förändra, dölja eller avstå från att leva i enlighet med sin sexuella läggning eller könsidentitet. Sådana påverkansförsök kan i dag träffas av flera olika brottsrubriceringar, som misshandel, olaga tvång eller ofredande.

Vi arbetar på bred front för att hbtqi-personer ska få det stöd och det skydd de behöver. Jämställdhetsmyndigheten har bland annat fått i uppdrag att kartlägga hbtqi-personers utsatthet och risk för våld i nära relationer samt att föreslå konkreta insatser. Regeringen har också gett Nationellt centrum för kvinnofrid ett särskilt uppdrag att driva en stödtelefon för transpersoner och icke-binära personer som utsätts för våld. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har fått i uppdrag att genomföra en fördjupad analys av behovet av stödinsatser mot hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive utsatthet för omvändelseförsök mot unga hbtqi-personer. Vid sidan av detta pågår även ett arbete med att ta fram en ny och uppdaterad handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

Vi vet att hbtqi-personer kan vara särskilt utsatta i hederssammanhang. När det gäller att skärpa samhällets reaktioner mot dem som utövar hedersrelaterat våld och förtryck har regeringen vidtagit flera åtgärder. I januari gav vi en särskild utredare i uppdrag att se över ett antal straff- och civilrättsliga frågor i syfte att skärpa synen på hedersrelaterat våld och förtryck, bland annat genom att ta ställning till om straffskalorna för vissa hedersrelaterade brott bör skärpas. Regeringen har också förstärkt det våldsförebyggande arbetet genom en permanent förstärkning på 50 miljoner kronor årligen för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Utöver detta analyserar vi nu på Justitiedepartementet ett förstärkt straffrättsligt skydd för det som ofta kallas för psykiskt våld, mot bakgrund av en utredning som lämnades för en tid sedan (Ds 2022:18 *Straffansvar för psykiskt våld*). Vi ser att olika studier visar att psykiskt våld kan förekomma bland annat inom en hederskontext och omfatta såväl verbala kränkningar som olika former av kontrollerande eller tvångsmässiga beteenden.

Den utredning som Daniel Vencu Velasquez Castro hänvisar till hade i uppdrag att analysera vilket straffansvar som i dag finns när det gäller

omvändelseförsök och ta ställning till om det straffrättsliga skyddet bör förstärkas. Som vi nu känner till gjorde utredningen utifrån sina iakttagelser bedömningen att det inte bör införas en särskild reglering som kriminaliserar omvändelseförsök, och utredningen lämnar inte heller något sådant förslag. Detta var det underlag som jag ärvde – om jag får uttrycka mig så – från den tidigare regeringen.

Frågan om hur vi på ett effektivt och ändamålsenligt sätt kan motverka omvändelseförsök är föremål för fortsatt analys på Justitiedepartementet men också i andra delar av Regeringskansliet. Jag delar verkligen interpellantens engagemang i dessa frågor och ser fram emot att diskutera hur vi kan säkerställa att Sverige är och förblir ett land där alla har rätt att vara den man är och älska vem man vill.

Anf. 23 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att beskriva svaret från statsrådet. Jag gjorde en liten övning där jag jämförde svaret jag fick för tio månader sedan med det svar jag nu har fått. De är nästan identiska. Det har gått tio månader sedan vi hade denna debatt senast, och vad jag kan se har regeringen ingen annan analysbild av läget gällande omvändelseförsök – trots att MUCF har kommit med en ny rapport, som är en mycket större rapport än den som kom för två år sedan, där man beskriver att situationen för unga hbtqi-personer fortsatt är extremt allvarig. Det gäller inte minst de hbtqi-personer som befinner sig i en hederskontext. Man beskriver att omvändelseförsök är en utbredd företeelse.

Den kartläggning och den rapport som Strömmer hänvisar till, fru talman, som kom 2022, visar att 18 procent av unga hbtqi-personer har blivit utsatta för omvändelseförsök i någon form. Av dessa har 5 procent blivit utsatta för tortyrliknande omvändelseförsök.

Utredningen presenterades i juli 2023. Jag är väl medveten om att de tilläggsdirektiv som den socialdemokratiska regeringen gav efter MUCF:s kartläggning inte ledde till att utredningen gick vidare till att föreslå ett förbud mot omvändelseförsök. Först kom alltså tilläggsdirektiv, och sedan meddelade man att man inte skulle gå vidare. Gunnar Strömmer och Paulina Brandberg sa då att frågan skulle fortsätta analyseras och beredas på Regeringskansliet.

Vi ska också komma ihåg att det enda löftet till hbtqi-personer i Tidöavtalet var att man skulle kriminalisera omvändelseförsök.

Efter detta kom MUCF med en ny rapport. Jag och statsrådet har haft en debatt om detta. Jag och Paulina Brandberg diskuterade frågan i SVT under årets Pride i Stockholm. Min fråga till Gunnar Strömmer är därför: Hur mycket mer behöver Regeringskansliet analysera detta? Vad är det som är otydligt när det gäller omvändelseförsök i Sverige? Jag har lite svårt att förstå det.

Vi kan också titta på de rapporter och granskningar som har gjorts av medierna. DN har mer än tio artiklar där de har granskat detta fenomen. År 2022 visade de imamer som jämför homosexualitet med ett alkoholmissbruk, som går att bota. De visade pastorer som erbjuder föräldrar att skicka deras barn på omvändelseresor. I samband med detta sa Ebba Busch under Almedalsveckan 2022 att detta var vedervärdigt och att det måste förbjudas.

DN visade också att det finns ett globalt nätverk som jobbar systematiskt med omvändelseterapi som kopplas till Sverige och Norden. Detta tror och hoppas jag att Gunnar Strömmer vet om.

Min fråga tål ändå att upprepas: Vad är det som är otydligt för regeringen när det kommer till omvändelseförsök av framför allt unga hbtqi-personer?

Man kan bara anta att mörkertalet är väldigt stort. Man kan ju föreställa sig själv hur det skulle vara om man hela sitt liv och av alla vuxna förebilder och vänner fått höra att det är djävulens påfund som spökar i ens hjärna. Om man då får frågan om man utsätts för ett omvändelseförsök är det väldigt förståeligt att man inte svarar ja. Mörkertalet är nog mycket större än de 18 procent som vi vet utsätts.

Jag skulle vilja ha lite konkretion från statsrådet: Vad mer behöver bli tydligt?

Anf. 24 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Ingenting behöver bli tydligare när det gäller problemet som sådant. När vi säger att det krävs mer analys handlar det alltså inte om allvaret i den situation alltför många unga människor befinner sig i, som Daniel Vencu Velasquez Castro refererar till. Jag håller helt med om att i den mån det har tillförts nytt underlag när det gäller problembeskrivningen har det bara understrukt omfattningen av problemet och allvaret i konsekvenserna för enskilda. I den delen finns det inget behov alls av ytterligare analys.

Vi har från första början sagt att detta är ett så stort och allvarligt problem att dagens rättsliga reglering inte räcker till för att komma åt problemet. Men utgångspunkten är problemets allvar, och det är inte det som är föremål för ytterligare analys.

Det som däremot är föremål för ytterligare analys är hur man ska angripa problemet rättsligt. Det är detta som är frågeställningen.

Vår utgångspunkt har hela tiden varit att omvändelseförsök bör kriminaliseras. Det är fler som har haft den utgångspunkten. Det fanns en utredning som var tillsatt av den förra regeringen som hade till uppgift att se på den frågan och lämna förslag i den delen. Men jag kan konstatera att det inte kom några förslag från den utredningen. Det var där vi påbörjade vårt arbete.

När vi säger att detta behöver analyseras är det alltså inte ett uttryck för att det skulle finnas oklarheter när det gäller problemets djup eller vidd, dess konsekvenser för enskilda eller för den delen konsekvenserna för vårt fria, öppna samhälle. Det som frågan gäller är hur vi på ett så effektivt sätt som möjligt ska se till att den här typen av övergrepp förhindras och motverkas och att, när övergrepp ändå sker, de som är ansvariga för dem träffas av träffsäker och effektiv sanktion.

Utredaren pekar, i och för sig inte utan grund, på att det finns andra straffrättsliga bestämmelser som träffar också den här situationen. En fråga är då om de på något sätt kan spetsas till så att de blir mer verkningsfulla mot just den här situationen.

Jag nämnde även den utredning rörande psykiskt våld som också tillsattes under förra mandatperioden. Där fick utredarens förslag dessvärre rätt omfattande och nog rätt berättigad kritik för att vara svårtillämpade i

praktiken. Jag vill dock verkligen understryka att det problem som utredningen riktade sig mot, alltså förekomsten av psykiskt våld, är reellt.

När jag säger att vi analyserar innebär det också att vi i det fallet arbetar med att arbeta om dessa förslag, så att vi kan återkomma till riksdagen med ett väl genomarbetat lagförslag som tar sikte på psykiskt våld och också kommer att kunna användas för att hantera den situation och de problem som vi nu talar om vad gäller olika försök till omvändelse, inte minst av utsatta unga människor.

Med detta sagt har jag inte uteslutit att vi behöver göra mer, i linje med vad som uttrycktes i tilläggsdirektiven till den utredning som sedan inte kom med några förslag, det vill säga en kriminalisering som riktar in sig just på omvändelseförsöken. Men hur detta i så fall ska utformas, avgränsas och samspela med andra straffskärpningar liksom med nya straffbestämmelser som inte har funnits tidigare, exempelvis rörande psykiskt våld, och hur en sådan reglering ska fungera på ett praktiskt och effektivt sätt och göra den nytta vi vill att den ska göra är fortfarande föremål för analys. Det betyder inte att ingenting sker. Tvärtom är det ett mycket seriöst arbete, och jag hoppas kunna återkomma med mer konkreta svar om inte alltför lång tid.

Anf. 25 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Fru talman! Vi har ju diskuterat exakt den här frågan tidigare, alltså processen när det gäller lagstiftning om ett förbud mot omvändelseförsök. Jag har väldigt stor respekt för lagstiftningsprocessen i Sverige. Jag har förståelse för att man behöver utreda frågor. Vi behöver ha ett grundligt underlag för att inte snabbt och ogenomtänkt genomföra lagstiftning i Sverige. Detta har vi redan diskuterat för tio månader sedan.

Min fråga var inte varför regeringen inte går fram med lagstiftning om att förbjuda omvändelseförsök. Min fråga var: Varför tillsätter man inte en ny utredning?

Det Gunnar Strömmer säger är att analysen av lägesbilden inte behöver bli klarare men att det måste bli tydligare hur man ska genomföra det hela, och det är detta man måste arbeta med. Då kan ju regeringen tillsätta en utredning som tittar på det. Det är skillnad mellan att tillsätta en utredning som har kommittédirektiv som enkom syftar till hur vi kan förbjuda omvändelseförsök i Sverige och att ge tilläggsdirektiv till en redan pågående utredning.

Fru talman! Jag har full förståelse för att Justitiedepartementet har ett högt tryck just nu, av goda skäl. I många avseenden är vi socialdemokrater eniga med regeringen om de krafttag som måste tas på olika områden som Justitiedepartementet ansvarar för.

En sådan fråga är just förbudet mot omvändelseförsök, och här måste jag ändå säga att regeringen uppvisar en sällan skådad senfärdighet. Man har en riksdagsmajoritet bakom sig när det gäller att förbjuda omvändelseförsök. Inför valet 2022 var det bara ett parti, Sverigedemokraterna, som inte uttryckte stöd för ett förbud mot omvändelseförsök.

Gunnar Strömmers egen statsminister stod i Pride Park och sa – jag hörde honom själv – att omvändelseförsök inte ska få förekomma i Sverige. Men det är regeringen som har makten att förbjuda omvändelseförsök.

Prot. 2024/25:31
15 november

Svar på
interpellationer

Det har gått ett år och fyra månader sedan utredningen kom med sina förslag. Varför har regeringen inte tillsatt en ny utredning? Det är för mig obegripligt.

Man får lite olika svar beroende på vilket statsråd man pratar med. Jag ställde den här frågan till Paulina Brandberg, även om jag har full förståelse för att det är statsrådet Strömmer som svarar på den. Men Paulina Brandberg har ju sagt att detta bereds med utgångspunkten att man ska förbjuda omvändelseförsök. Det är dock inte vad statsrådet Gunnar Strömmer säger.

Jag skulle vilja ha lite konkretion: Vad är det som gäller? Ska regeringen tillsätta en utredning som ser hur man kan gå vidare med ett förbud mot omvändelseförsök, eller är det en fråga som fortfarande är öppen för debatt och tolkning? Är det en fråga som man fortfarande kan säga ja eller nej till? Eller är det ett ja som gäller, och frågan handlar bara om vägen dit?

Jag skulle också vilja säga att detta är lite symtomatiskt när det kommer till hbtqi-frågor och den här regeringen. Vi kommer alla ihåg hur det var med könstillhörighetslagen i våras. Jag hoppas verkligen att detta inte blir en fråga där hbtqi-personer igen ska användas som slagträn.

Det blir ju otydligt när det står i Tidöavtalet att man vill kriminalisera detta. Jag utgår från att Jimmie Åkesson var med när Tidöavtalet slöts.

Var är det skon klämmer? Det är detta jag inte förstår. Jag vill gärna ha konkretion. Det har gått ett år och fyra månader. Tillsätt en utredning som tittar på detta – det stöttar vi – eller gå vidare!

Anf. 26 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag har utomordentligt stor respekt för alla som ser det här problemets djup, vidd och allvar – vi är väldigt många som gör det. Om man ska komma åt detta problem är det också väldigt viktigt att man gör detta effektivt och med stor precision.

Det hade varit mycket enklare att agera snabbt om det underlag som den förra regeringen lämnade efter sig på Regeringskansliet hade varit tillräckligt. Nu var det inte det. Dessvärre gäller det inte bara denna lagstiftningsprodukt. Det gäller även andra lagstiftningsprodukter som skulle kunna vara verkningsfulla mot denna problematik, exempelvis när det gäller det psykiska våldet.

Efter att ha remitterat utredningen och tagit del av remissvaren arbetar vi på bred front med alla de verktyg som på olika sätt kan komma åt dem som ägnar sig åt denna typ av väldigt allvarliga övergrepp i form av omvändelseförsök.

Vi analyserar frågan vidare för att, förstås, få precision. Det är en precision som hittills alltså inte har funnits i någon lagstiftningsprodukt ägnad att ta itu med detta problem. Det handlar om att få en sådan precision i alla frågor, så att vi vet att en kriminalisering, om vi nu ska ta ytterligare steg på detta område genom en kriminalisering, verkligen gör jobbet.

Jag har en väldig respekt för otåligheten. Viktiga frågor borde helst ha varit lösta för länge sedan. Jag tar gärna emot detta som, så att säga, en blåslampa för att vi ska föra processerna framåt. Men det är inte berättigat att misstänkliggöra vare sig syftet med processen eller processen som sådan – tvärtom. I ljuset av tidigare processer som inte har gjort jobbet vill vi ha en process som kommer att göra jobbet. Det är det vi arbetar med.

Jag lovar att återkomma med ytterligare besked när den processen är klar och tydlig, inklusive frågan om en utredning som tar dessa frågor vidare.

Prot. 2024/25:31
15 november

Anf. 27 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Fru talman! Det är inte obefogat att ha en viss misstänksamhet kring regeringsunderlagets syn på hbtqi-frågor, Gunnar Strömmer. Detta tror jag att hbtqi-personer kände av rätt tydligt i våras under hela debatten kring könstillhörighetslagen. Det är alltså inte ogrundat.

Jag tycker faktiskt att det luktar löftessvek om regeringen. Det är mindre än halva mandatperioden kvar, och man har inte levererat på detta, fru talman. Jag tycker att man säljer ut hbtqi-personer. Till förmån för vad är dock oklart.

Det är klart att jag undrar hur det går i samordningen kring denna fråga när det inte gick så bra förra gången vi hade en hbtqi-fråga i kammaren. Det är inte konstigt, Strömmer, att jag har denna fråga och fundering.

Det börjar bli ganska klart: Under denna mandatperiod kommer omvändelseförsök förmodligen inte att förbjudas i Sverige. Det är ett löftessvek. Jag kan citera vad Ulf Kristersson sa under Pride: Det bör inte vara tillåtet att försöka påverka människors mest privata liv. Det är en viktig signal att Sverige är ett tolerant land, att vi sätter ned foten och säger att det finns saker som vi inte tänker kompromissa med.

Uppenbarligen har man kompromissat, för man kunde ha gått vidare. Man kunde ha tillsatt en utredning så fort den förra utredningens förslag kom.

Jag måste faktiskt säga att hbtqi-personer utsätts för omvändelseförsök medan vi väntar. Det är tio månader sedan vi hade den förra debatten. Under denna tid har hbtqi-personer blivit utsatta för omvändelseförsök, helt lagligt. Det tycker jag är vedervärdigt. Jag tycker att det är ett bottenbetyg för ett fritt land som Sverige att hbtqi-personer inte är lika fria som alla andra. Det är här regeringen måste leverera och göra Sverige till ett fritt land för alla.

Anf. 28 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Vad som är kännetecknande för denna regering är att vi får saker och ting gjorda. Det gäller även den lagstiftning som Daniel Vencu Velasquez Castro refererar till och som, om vi nu ska ge en rättvisande beskrivning av hanteringen av den frågan, uppenbarligen också skapade rätt stora konvulsioner i socialdemokratien. Vi hittade en väg att föra den frågan genom riksdagen. Det är ett uttryck för ett pragmatiskt förhållningssätt i parlamentariska realiteter, där vi ser till att få saker och ting gjorda. Detta är inte ett undantag.

Som sagt: Hade vi fått ett underlag som hade gett oss möjlighet att gå vidare med lagstiftning hade detta varit på plats redan i dag. Nu fick vi inte ett sådant underlag, utan vi fick ett ofullständigt underlag i dessa delar. Det kan inte gärna den här regeringen lastas för. Vi varken tillsatte utredningen eller formulerade tilläggsdirektiven. Vi tog däremot fram, så att säga, förslag som saknades på just detta område. Det är den realitet som jag har att hantera också på det här området, om vi nu ska tala om arvegodset.

Nu hittar vi en väg för att komma åt det problem som bland annat statsministern upprepade gånger har beskrivit. Vi har understrukit allvaret i problematiken. Vår lojalitet gentemot processen är ägnad att komma åt

Svar på
interpellationer

problemen. Däremot tänker jag inte ta på mitt ansvar att ta fram hastverk, när det gäller en reglering, som inte kommer att göra jobbet.

Vi tittar nu på den specifika frågan om omvändelseförsöken. Vi ser på detta också ur andra synvinklar. Exempelvis tar vi nu itu med den halvfärdiga produkten rörande psykiskt våld, som också låg och väntade på oss när vi kom in.

När det gäller frågan om huruvida saker och ting blir levererade eller inte säger jag: Låt oss se tiden an! Jag kan försäkra Daniel Vencu Velasquez Castro om att engagemanget i denna fråga är genuint. Just därför är det väldigt viktigt att de lösningar som kommer fram kommer att göra jobbet. Det ansvaret tänker jag ta i denna fråga.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2024/25:170 om avskaffande av inre gränskontroller mot Danmark

Anf. 29 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Rasmus Ling har frågat mig om jag och regeringen är för den fria rörligheten inom EU, om min och regeringens långsiktiga målsättning är att de inre gränskontrollerna mot Danmark ska upphöra och om jag och regeringen har satt upp några kriterier för när de kan upphöra och i så fall vilka kriterier det är. Slutligen har han också frågat om jag och regeringen kommer att göra någon utredning av hur effektiva de inre gränskontrollerna har varit i förhållande till de kostnader som finns.

Fri rörlighet för personer är, som bekant, en av EU:s fyra friheter och därmed också en av de mest grundläggande och viktiga principer som unionen bygger på. Att värna och verka för den fria rörligheten är därför en självklarhet för mig och för regeringen.

Den fria rörligheten kommer bland annat till uttryck genom Schengensamarbetet. Jag ska därför ge Rasmus Ling samma svar som det jag gav till bland annat EU-kommissionen när vi i oktober underrättade dem inför det beslut om gränskontroll vid inre gräns som regeringen fattade den 7 november.

Det är regeringens absoluta målsättning att återgå till ett fullt fungerande Schengensamarbete så snart som situationen medger det. Ett fullt fungerande Schengensamarbete innebär däremot inte bara upprätthållandet av den fria rörligheten. Det innebär också att en säker kontroll över Schengenområdet yttre gräns upprätthålls på ett sätt som inte alltid sker i dag. Utöver de brister som finns i kontrollen av vilka som reser in i Schengenområdet råder det fortfarande ett mycket allvarligt säkerhetsläge. Händelser i omvärlden får konsekvenser även i Sverige, och väpnade gängkonflikter har blivit gränsöverskridande. Hotbilden är alltså allvarlig. Som vi har sett exempel på, med flera våldsdåd mot olika mål och med olika motiv, är den också bred. En återinförd gränskontroll vid den inre gränsen är därför ett av flera verktyg som Polismyndigheten använder för att kunna möta det hot som finns. Det verktyget måste kunna användas så länge som den allvarliga hotbilden föreligger och så länge som verktyget behövs.

Genom den återinförda gränskontrollen har Polismyndigheten också bättre möjligheter att kontrollera vilka som försöker resa in i landet, och

kontrollerna leder regelbundet till upptäckter och beslag kopplade till grov organiserad brottslighet. Arbetet sker självklart inte bara genom gränskontroller utan också med stöd i olika typer av lagstiftning och i samarbete med såväl svenska som danska myndigheter.

Från den 1 augusti 2023 har polisen också utökade befogenheter i gränsnära områden – för att med större kraft kunna komma åt både gränsöverskridande brottslighet och olovlig vistelse i Sverige. Men i det allvarliga säkerhetsläge som råder behöver Polismyndigheten så många verktyg i verktygslådan som möjligt, inte färre. Genom fortlöpande och regelbunden dialog och avstämningar med Polismyndigheten vet vi att gränskontrollen ger resultat och att den behövs. När en gränskontroll vid inre gräns upphör är en medlemsstat också skyldig att rapportera till EU-kommisionen om bland annat resultaten av den återinförda kontrollen.

Regeringen och jag följer noga Polismyndighetens arbete och omvärldens och säkerhetslägets utveckling. Ett avskaffande av den inre gränskontrollen eller en utredning av den är av de skäl som jag nu har redogjort för inte aktuellt i nuläget.

Anf. 30 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet, även om jag också är bekymrad över svaret som kommer från regeringen.

Häromdagen fyllde gränskontrollerna nio år. Det var den 11 november 2015 som Gunnar Strömmers företrädares företrädare Anders Ygeman höll presskonferens och meddelade att de skulle införas klockan tolv dagen efter, den 12 november. Det har, om jag har räknat rätt, passerat 3 288 dagar sedan dess. Efter Anders Ygeman har alltså både Morgan Johansson och Mikael Damberg varit ansvariga för den här frågan innan Gunnar Strömmer fick den på sitt bord för drygt två år sedan.

Gränskontrollerna infördes i det läget efter en hemställan från Migrationsverket. Sverige var då i en exceptionell situation. Det kom väldigt många asylsökande under en kort tid. I oktober 2015 kom det under en period 10 000 som sökte asyl varje vecka, något som Sverige inte har upplevt vare sig före eller efter. Det var en väldigt pressad situation för Migrationsverket och för andra myndigheter i Sverige.

Bara några veckor efter att de inre gränskontrollerna hade införts lade den dåvarande regeringen också fram en proposition om id-krav. Jag nämner det här för att det ibland har blandats ihop i debatten. Jag är säker på att justitieministern har full koll på det men eventuellt inte alla åhörare.

Id-kontrollerna som fanns under en period innebar att man behövde id-kort för att ens få komma in i Sverige. De började gälla i början av januari 2016 och var i kraft fram till maj 2017. Vid tillfället då riksdagen beslutade om detta, i december 2015, var Moderaterna inte för den lagstiftningen. Under den här mandatperioden har man tagit fram en permanent lagstiftning om id-kontroller, som lyckligtvis inte är aktiverade. Den här lagen antogs i våras av riksdagen trots att den avstyrktes såväl av Lagrådet som av moderata företrädare i Skåne, inte minst regionstyrelsens ordförande Carl Johan Sonesson, som kommenterar det med att det var mästarklass för regeringen i tondövhet och ”ett hårt slag för Nordens största arbetsmarknadsregion” och inte alls bra. Det klubbades ändå igenom. Detta om id-kontrollerna.

Prot. 2024/25:31
15 november

Svar på
interpellationer

De inre gränskontrollerna har fortsatt att gälla. Från att gälla först i tio dagar 2015 förlängdes de tio dagar och sedan en månad. Därefter har det varit förlängningar sex månader i taget. Senast förlängdes de av regeringen den 7 november och kommer att gälla fram till i maj.

Fru talman! Jag menar att det här är väldigt olyckligt, särskilt att regeringen inte ens vill göra en ordentlig utredning om detta. När jag pratar med vänner, bekanta och andra som dagligdags pendlar till Danmark vittnar de om att man varje dag när man åker från Danmark från jobbet på väg hem till Skåne får stanna i tio minuter på Hyllie station. Det är ytterst sällan kontrollerna verkligen genomförs, och när de gör det är det ofta en snabb titt på körkortet och inte mer än så. Ibland tittar man på dem som hoppar av.

Min fråga är: Varför är det viktigt att göra det vid just den här pendlarlinjen? Varför gör man inte motsvarande mellan Uppsala och Stockholm, Eskilstuna och Stockholm eller på andra ställen där många pendlar och där det finns organiserad brottslighet?

Anf. 31 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Tack, Rasmus Ling, för möjligheten att få diskutera de här viktiga frågorna i dag!

Bakgrunden till att gränskontroller används är ju det allvarliga säkerhetsläget. Vi får väl ändå konstatera, om vi ser på den tid som har förflutit sedan 2015 fram till i dag, att hoten mot Sveriges inre säkerhet har fortsatt att vara höga även om de över tid har skiftat karaktär och vid vissa tidpunkter har varit större än vid andra.

Vad gäller ansvaret för gränskontrollerna under den period som förflöt från 2015 till oktober 2022, när vi hade en socialdemokratisk regering i landet som nästan ända till slutet bestod av Socialdemokraterna och Miljöpartiet, kan jag inte gärna lastas för det. De frågorna måste riktas till Socialdemokraterna och Miljöpartiet, som ansvarade för regeringsmakten under lejonparten av den period som vi nu talar om.

Under den tid som jag kan överblicka och som jag har varit ansvarig för de här frågorna har säkerhetsläget dessvärre förvärrats i en rad olika avseenden. Det gäller förstas hotet från våldsbejakande extremism och terrorism. Vi har sett hur statliga aktörer använder kriminella nätverk i Sverige som verktyg för att begå allvarliga våldsbrott i Sverige och möjligtvis också, med Sverige som utgångspunkt, i andra nordiska länder. Vi har dessutom den organiserade brottsligheten som sådan, som är systemhotande och som till sin karaktär också är gränsöverskridande.

Jag delar inte alls uppfattningen att vi är ointresserade av det praktiska utfallet eller att vi inte genomför utvärderingar. Det görs löpande och vid varje givet tillfälle när gränskontrollerna håller på att löpa ut och inför att vi ska ta ställning till huruvida de ska återinföras, förlängas eller tas bort.

Jag vill också säga att vi gör det i ett bredare sammanhang, för jag tycker att man måste se gränskontrollerna i kombination med den nya lagstiftning som trädde i kraft förra sommaren och som ger polisen utökade befogenheter i de gränsnära områdena. I den lagstiftningen ligger också potentialen för att i framtiden kunna hantera gränsövervakning på ett delvis annorlunda sätt.

Däremot är det en realitet att polisens arbete enligt den nya lagstiftningen inte är fullt utbyggt. I vissa avseenden, till exempel när det gäller

användningen av kameraövervakning i ökad utsträckning, finns det mycket arbete kvar att göra innan vi kan se att hela potentialen i den nya lagstiftningen är möjlig att utvinna. Det är i det sammanhanget som jag menar att det är naturligt att ha kvar möjligheten att också utföra gränskontroller som ett bland flera verktyg för att hantera den här situationen.

Varför sker de här kontrollerna på en järnvägsstation i Malmö och inte på pendeltåget mellan Uppsala och Stockholm? Det ligger i sakens natur: Gränskontrollerna hanterar man vid landets yttre gräns, inte inne i landet. De nya befogenheterna när det gäller gränsnära områden rör sig just om järnvägsstationer, flygplatser och gränsövergångar av det enkla skälet att det handlar just om gränskontroll.

Dessutom är de hot som vi avser att hantera med de här verktygen till sin natur gränsöverskridande. Det ligger därför i sakens natur att de här verktygen just riktas mot gränsen och inte mot vilken pendeltrafik som helst i vårt land.

Anf. 32 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Bara for the record: Jag har ställt socialdemokratiska statsråd till svars i den här frågan också, så är det sagt och tydligt.

Självklart är brottsligheten gränsöverskridande, men det betyder inte att den bara rör sig över gränserna. Det betyder att den också finns inom landet. Att man därför skulle kolla bara på de pendlare som kommer från Köpenhamn och är på väg hem till Malmö, Lund eller Svalöv och inte de som pendlar mellan Eskilstuna och Stockholm finns det ingen logik i, fru talman. Det gör inte det. Vi vet att det finns allvarlig brottslighet även i Eskilstuna, Södertälje och Stockholm, så att ha mer koll på dem som pendlar över Öresundsbron finns det faktiskt inget logiskt skäl till, fru talman.

Argumenten har, som sagt, skiftat. Initialt var det fråga om en hemställan från Migrationsverket, och sedermera har det varit den allvarliga säkerhetssituationen, som jag också tar på allra största allvar. Men är det ett effektivt verktyg? Mitt svar är att det inte är det, och Gunnar Strömmer säger att det är det. Men låt oss då se en ordentlig utredning som faktiskt tittar på vilka kostnader som har varit och vilket utfall det har blivit.

Att det sker en fortlöpande uppföljning köper jag inte riktigt. Jag tittade häromdagen på den hemsida som redovisar pågående utredningar, och det är inte mindre än 45 som är beställda från Justitiedepartementet. De arbetar nu, och ett antal av dem är avslutade och ute på remiss. Alldeles säkert håller ett antal departementsskrivelser på att tas fram in-house. Att man inte skulle få plats att göra en ordentlig utvärdering efter så lång tid är en aning antiintellektuellt. Varför vill man inte få fram kunskap och se hur det har sett ut på ett samlat sätt?

Givetvis finns det stora kostnader i detta. Varje dag, varje tur, står tågen tio minuter längre. När kontrollerna utförs räcker inte de tio minuterna, utan då blir tågen ändå försenade.

Fru talman! Jag vet att infrastrukturfrågorna inte ligger på justitieministerns bord, men han känner säkert till att det finns såväl önskemål som behov av fler fasta förbindelser i Skåne till Danmark. Alla partier vill ha det. Men är det ens värt att sträva efter det om det ändå ska vara den här typen av kontroller? Kan ett hopbyggt metrosystem mellan Malmö och Köpenhamn över huvud taget vara en idé med den här typen av gränskontroller?

Fru talman! Effektiva verktyg är något som skulle behövas i stället. Justitieministern tog upp den reform som klubbades, till exempel ökade befogenheter i gränsnära områden. Det var stor enighet om att utöka möjligheterna till kameraövervakning. Varför kan man inte låta svensk tull eller svensk polis göra genomsökningen under tiden som Öresundstågen går? Man kan ha med hundar för att spåra vapen eller narkotika, i stället för att låta tågen stå och ibland ta en snabbtitt på körkortet. Det är hög tid att hantera frågan bättre.

Anf. 33 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Låt mig först försäkra Rasmus Ling om att den här regeringen i högsta grad flyttar fram positionerna mot den organiserade brottsligheten över hela landet, inte bara vid gränsen. Vi har också tillfört många nya verktyg till brottsbekämpningen för att göra det arbetet, det vill säga allt från säkerhetszoner och vistelseförbud till anonyma vittnen. Det är också fråga om andra viktiga förändringar, till exempel att riva sekreteshinder för utökad informationsutbyte. Vidare trädde ny förverkandelagstiftning i kraft så sent som i fredags, som ger helt nya möjligheter att över hela ytan försöka strypa den kriminella ekonomin.

Insatser som görs över våra gränsnära områden, om vi ska tala om intellektuell heder, kan inte gärna ställas i motsatsförhållande till de omfattande insatser som görs för att bekämpa organiserad brottslighet och för den delen annan brottslighet i hela landet.

Däremot är det en realitet att gränsöverskridande brottslighet så att säga rör sig över gränsen. Hela Schengensamarbetet tar sikte på gräns. Det handlar också om yttre gränskontroller, att hålla EU:s yttre gräns. Allt fokuserar på gräns. Låt oss sätta in gränskontrollerna i ett vidare perspektiv. Lagstiftningen om utökade befogenheter – som det mycket riktigt fanns stor enighet om – tar sikte på gränsnära områden.

Låt oss titta på andra insatser. Vi har just ingått ett avtal med Finland angående hanteringen av den gränsöverskridande brottsligheten i Tornedalen. Vi bygger en gemensam polisstation med Norge på gränsen mellan Värmland och den delen av Norge. Allt är ett uttryck för att gränsöverskridande brottslighet också behöver hanteras i särskild ordning vid gränsen.

Det ligger i sakens natur att man också gör särskilda insatser runt ett lands gränser. Det kan naturligtvis ha olika syften. I de beslut vi har fattat om gränskontrollerna betonas det allvarliga säkerhetsläget och att hoten i hög grad rör sig in i Sverige från andra länder. Det är förstås därför det är befogat att överväga vilka extra verktyg som behövs för att möta de hoten just vid gränsen eller i våra gränsnära områden.

Sverige är inte heller ensamt om att göra detta i rådande säkerhetsläge. Det förekommer i våra nordiska grannländer, och det förekommer i Tyskland, Frankrike och Österrike. Det är inte så att vi nödvändigtvis av detta kan dra slutsatser att vi också måste göra det i Sverige, men det är inte unikt att en analys av samtidens säkerhetsproblem också leder fram till slutsatsen att vi måste ha kraftfulla verktyg och agera i våra gränsnära områden.

Jag säger igen att den nya lagstiftningen när det gäller de utökade befogenheterna naturligtvis är en rättslig ram som nu måste fyllas med ett konkret verksamhetsinnehåll från brottsbekämpningens sida men även andra myndigheters sida. Det är där jag ser att vi kan bygga en robust ord-

ning som gör att betydelsen av en gränskontroll kan minska och i förlängningen tas bort. Men där är vi inte i dag. I dag skulle det i högsta grad få negativa konsekvenser för vår inre säkerhet, om vi utan att ha full utbyggnad av systemet när det gäller de gränsnära områdena skulle ta bort verktyget gränskontroller.

Låt mig avsluta med att Rasmus Ling tog upp ett antal andra frågor som handlar om hur detta praktiskt sett ska genomföras på ett sätt som innebär mindre negativa konsekvenser för pendlare och andra. Det är förstås en diskussion värd att ta, men det är i sådana fall inom ramen för en kvarvarande gränskontroll. Det handlar mer om hur de ska genomföras på ett bra sätt.

Anf. 34 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Frågan är om det här är tillfälliga gränskontroller eller om vi ska ha en mer permanent ordning. Jag tycker att nio år är en så pass lång tid att det börjar bli lite löjligt att kalla dem för tillfälliga, även om jag vet att de förlängs med en tidsrymd på sex månader i taget.

Jag är också medveten om att många länder i EU har infört gränskontroller, inte minst Tyskland, Danmark, Norge och andra länder. Även om det inte är unikt är det ändå beklagansvärt. Jag menar att det inte är ett effektivt sätt att motarbeta organiserad brottslighet. De som kommer i kläm är vanliga människor som är på väg till sina jobb, vill besöka vänner eller av andra skäl vill resa. Det är inte den organiserade brottsligheten man kommer åt den vägen.

Vi behöver naturligtvis fundera över vilka verktyg som behövs permanent. Jag tror att tullare som kan röra sig på Öresundstågen utan att störa och gör kontrollen efter vapen eller annat vore *fine* – och det gäller även resenärerna – men att ha det på nuvarande sätt är skadligt för Öresundsregionen, Skåne, Malmö–Lund och andra ställen. Det är också dåligt för Danmark.

Jag hoppas, fru talman, att regeringen kan ställa lägre krav på att avskaffa gränskontrollerna än att det ska bli fred i världen och inte finnas någon hotbild alls. Vi måste göra oerhört mycket för att stoppa hoten, men det måste vara fråga om effektiva verktyg och inte av den mer symboliska karaktären. Vidare ska en utredning tillsättas för att se vad effekten har varit – både positivt och negativt.

Anf. 35 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Än en gång tack till Rasmus Ling för möjligheten att diskutera de här angelägna frågorna i dag!

För den här regeringen är det en övergripande prioritet att värna Sveriges inre säkerhet. Vi har ett mycket allvarligt säkerhetsläge. Vi har fortfarande en fyra på den femgradiga skalan när det gäller terrorhotet och terrorhotnivån som rör Sverige.

Vi ska dessutom i en komplex värld möta hotet från terrorismen och den våldsbejakande extremismen från olika statliga aktörer och från den organiserade brottsligheten. Vi har också, inte minst under det senaste året, sett hur dessa olika hot interagerar med varandra på ett sätt som är väldigt utmanande för vårt land.

Det är också så att en hel del av de här hoten är gränsöverskridande till sin karaktär. Det är därför naturligt att vi också säkerställer att brotts-

bekämpningen och olika aktörer som bidrar till den har särskilt effektiva verktyg just när det gäller att bevaka våra gränser.

Gränskontrollerna är ett av de verktygen. Det är också så, och det är viktigt att betona, att det finns andra verktyg – och det finns stor potential i andra verktyg. Jag tror inte minst på den nya lagstiftningen om utökade befogenheter i gränsnära områden. När systemet är så pass utbyggt att hela potentialen i den lagstiftningen kan användas kan säkerligen också gränskontroller komma delvis i ett nytt ljus. Men i nuläget är det alltså inte aktuellt att rulla tillbaka gränskontrollerna, utan vi vill få dem att verka tillsammans med andra verktyg för att motverka de här hoten.

Låt mig avslutningsvis understryka att jag har mycket stor respekt för att det här kommer med en kostnad. Jag är väldigt angelägen om att ha fortsatt god dialog med den lokala arbetsmarknaden och med näringslivet i både Skåne och Danmark om det här kan göras på ett ur praktiska synvinklar ännu bättre sätt, och jag vet att Polismyndigheten delar den ambitionen.

Jag är också väldigt glad att höra att det finns bred enighet om behovet av nya fasta förbindelser mellan Sverige och Danmark. För att kosta på sig en liten historisk referens så här på fredagen kan man säga att den här bron nog inte hade varit byggd om inte moderater hade drivit på när det begav sig. Det är glädjande att vi kan göra sådant här i bredare enighet i dag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2024/25:162 om god välfärd och service i hela landet

Anf. 36 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Eva Lindh har frågat civilministern hur han förklarar anledningarna till att särskilda resurser till gles- och landsbygdskommuner tas bort samt att service och närvaro minskar och hur han avser att agera för att säkerställa god välfärd och service i hela landet. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Landsbygdernas utveckling är avgörande för hela Sveriges framgång. Att det sker förändringar i hur politiken för våra landsbygder är utformad innebär inte att regeringen släpper sitt fokus på att förbättra villkoren för att kunna bo, leva och verka i hela landet.

Det särskilda tidsbegränsade statsbidrag som under sju års tid har tilldelats 39 kommuner i Norrlands inland och vissa kommuner i Dalarna och Värmland som har särskilda utmaningar vad gäller företagsklimat och näringsliv avslutas nu enligt plan. Kommunerna har med hjälp av det tidsbegränsade statsbidraget ökat sin långsiktiga kapacitet att utveckla företagsklimatet i samverkan med näringslivet. Kommunerna har också förbättrat sitt samarbete med andra kommuner och aktörer inom ramen för det regionala utvecklingsarbetet. Detta var också syftet med statsbidraget.

Avseende Statens servicecenter har regeringen inom ramen för arbetet med budgetpropositionen gjort en samlad bedömning av vilka möjligheter Statens servicecenter har att effektivisera sin verksamhet med servicekontor – detta utifrån bland annat vad Riksrevisionen pekade på i sin gransk-

ning av verksamheten, hur utvecklingen sett ut vad gäller antal besök och hur anslagsnivån förändrats över tid.

God välfärd, statlig närvaro och tillgång till både offentlig och privat service i hela landet är viktigt för att hela Sverige ska fungera. Som ett led i detta har regeringen satt upp ett mål för Polismyndigheten att öka sin lokala närvaro i hela landet.

Regeringen har under 2023 och 2024 satsat 300 miljoner kronor för att stärka vården på landsbygderna, en satsning som fortsätter under 2025 om riksdagen ställer sig bakom regeringens förslag till budget. Regeringen har också beviljat Norra sjukvårdsregionförbundet medel för åren 2023–2024 för det pågående projektet Samordnad utveckling för god och nära vård i glesbygdsperspektiv, ett gemensamt projekt mellan 15 kommuner och 4 regioner i norra Sverige, och beräknar att avsätta medel även för 2025.

I budgetpropositionen för 2025 har regeringen lämnat förslag om att avskaffa flygskatten, något som förbättrar möjligheterna att behålla mindre flygplatser och de flyglinjer som är så viktiga för näringsliv och boende i hela landet. Det statliga bidraget för driftsstöd till icke-statliga flygplatser runt om i landet har dessutom fördubblats från och med 2024.

Regeringen har också föreslagit en ny reduktionsplikt där de höjda inblandningsnivåerna kombineras med förändrade skattenivåer för att motverka en höjning av priset på drivmedel. Sammantaget är detta något som särskilt gynnar boende på våra landsbygder som ofta har längre sträckor att köra och sämre tillgång till kollektivtrafik.

Vi föreslår i budgetpropositionen att en elbilspremie riktad till grupper i behov av stöd, exempelvis i glesbygd, införs förutsatt kommissionens godkännande. Stödet beräknas omfatta totalt 800 miljoner kronor årligen, där 75 procent finansieras av EU:s sociala klimatfond.

I budgetpropositionen har regeringen också föreslagit ett incitament till kommuner med vindkraftsetableringar. I sin helhet motsvarar ersättningen i huvudsak fastighetsskatten för vindkraftsanläggningar och kommer till stor del att betalas ut till landsbygdskommuner.

Jag vill nämna att den parlamentariska Utjämningskommittén i sitt slutbetänkande har föreslagit att kostnadsutjämnningen på ett tydligare sätt ska kompensera smådriftsnackdelar. Kommittén har också föreslagit ett nytt gleshetsindex för att fånga upp kostnader förknippade med gleshet. Remisstiden för Utjämningskommitténs förslag har precis gått ut, och ärendet bereds nu inom Regeringskansliet.

Avslutningsvis vill jag nämna att regeringen har tillsatt en utredning för att se över den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken. Erfarenheter från tidigare satsningar kommer att tas till vara i utredningen. Ett slutbetänkande ska lämnas senast den 1 juli 2026.

Anf. 37 EVA LINDH (S):

Fru talman! Tack så mycket till statsrådet för svaret!

Jag hade förväntat mig att jag skulle diskutera den här frågan med civilministern, men jag har inga synpunkter på hur statsråden fördelar arbetet. De här frågorna är dock väldigt inriktade på utgiftsområde 25, så jag hoppas att vi kan reda ut dem.

Fru talman! Alla kommuner och regioner får nu otillräckliga resurser för att klara sin välfärd. Särskilt utsatta är många av de kommuner som är små och som finns på landsbygd eller i glesbygd. Det här påverkar natur-

Prot. 2024/25:31
15 november

Svar på
interpellationer

ligtvis livet för alla som lever och verkar på landsbygden. Den här regeringens specialgren har ju varit att ge mer till dem som redan har och särskilt till dem som bor i storstäder. Men man ger inte resurser för att klara välfärden för dem som lever och bor på landsbygden.

Låt mig förklara varför! Regeringen har som sagt gjort sänkningar och ger inte tillräckliga resurser överlag i Sverige för att klara vare sig vården, skolan eller omsorgen. Men vi vet också, vi som har suttit i Utjämningskommittén och sett siffror på hur det ser ut, att det är många av de mindre kommunerna och då särskilt kommuner i glesbygd och på landsbygd som kämpar allra hårdast. Att regeringen då väljer att ta bort de 300 miljoner som varit särskilt riktade till mindre kommuner och kommuner som verkligen kämpar hårt är mycket anmärkningsvärt och oroande.

Särskilt märkligt blir det i min värld eftersom Utjämningskommittén har kommit med ett förslag efter att ha tittat särskilt på det som statsrådet svarar på. Man har föreslagit en kostnadsutjämning som på ett tydligare sätt ska kompensera smådriftsnackdelar. Det är det förslaget gäller. Man har också föreslagit ett nytt gleshetsindex.

Om den här utredningens förslag blir verklighet kommer de att genomföras från den 1 januari 2026. Vi vet inte om det blir så, men det är tanken. Att regeringen då tar bort de här 300 miljonerna i år, innan man har genomfört en kostnadsutjämning som tar mer hänsyn till gleshet och till att mindre kommuner har det tuffare, är mycket märkligt.

Dessutom är det otroligt viktigt för mig och alla oss socialdemokrater som driver den här frågan att vi inte bara tittar på hur förutsättningarna är i vissa delar av landet utan verkligen stärker förutsättningarna för en jämlik välfärd och jämlika förutsättningar i hela landet. Det gäller också människor som bor i mindre kommuner.

I mitt län handlar det om fem kommuner: Boxholm, Vadstena, Valdemarsvik, Ydre och Ödeshög. De får mellan 2 ½ och 3 miljoner kronor mindre på grund av att man tar bort det särskilda stödet till mindre kommuner i gles- och landsbygd. För de kommunerna är detta oerhört mycket pengar som verkligen spelar en avgörande roll.

Låt mig ställa frågan igen: Varför väljer man att ta bort de här resurserna?

Anf. 38 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! På Landsbygds- och infrastrukturdepartementet samlar vi många frågeställningar som har verkligt stor betydelse för våra landsbygger. Det handlar om givna saker som landsbygdsutveckling, regional utveckling, infrastruktur, bostadsfrågor och samhällsplaneringsfrågor. Det handlar också om skog, jordbruk och fiske. De här områdena håller ju ihop och berör varandra på ett avgörande sätt.

Regeringen har ett tydligt landsbygdsfokus och jobbar målmedvetet för att förbättra förutsättningarna för dem som bor, lever och verkar på de svenska landsbygderna. Som jag sa i en debatt med Eva Lindhs partivänner i går är det ett faktum att vissa landsbygdskommuner har haft särskilda utmaningar, inte minst vad gäller företagsklimat och näringsliv. Därför har man under sju års tid tilldelats ett särskilt statsbidrag för att stärka sin kapacitet och kunna arbeta strategiskt och långsiktigt med frågor som rör just näringsliv och företagsklimat.

Kommunerna har glädjande nog ökat sin kapacitet när det gäller att utveckla företagsklimat i samverkan med näringslivet. Man har förbättrat samarbetet med andra kommuner och aktörer inom näringslivet. Jag är glad att de här kommunerna har kunnat bygga en mer robust och samlad organisation för att stötta näringslivet i tider av både kris och samhällsomvandling.

Syftet med det uppdraget har dock uppfyllts och avslutas i år. Detta är helt i enlighet med de beslut som togs av den dåvarande socialdemokratiska regeringen. Jag antar att Eva Lindh instämmer i att riktade statsbidrag ska vara tidsbestämda. Det är ett av kriterierna för utformning av riktade statsbidrag som Utjämningskommittén, som Eva Lindh var med i, föreslog i full enighet. Jag har förstått att Socialdemokraterna i sin budgetmotion nu föreslår en förlängning av dessa riktade statsbidrag.

Det är väl på sin plats med en motfråga: Hur länge kan man fortsätta att förlänga riktade statsbidrag, och hur bidrar plötsliga ändringar av den här typen av insatser eller projekt – kalla det vad man vill – till att nå en utveckling som man önskar? Hur länge är det rimligt att bara fortsätta med det, och varför permanentade man i så fall inte en sådan här satsning under de år man satt i regering?

Det blir ju lite märkligt om vi har tillfälliga projekt och tillfälliga medel för att nå ett syfte och allt sedan omedelbart bara ska förlängas när det, enligt beslutet, löper ut. Då är det ju ingen tillfällig satsning.

Jag ser mycket fram emot Utjämningskommitténs vidare arbete och att få se vad vi kan landa i där. Vi kan få till en långsiktig struktur som tar hänsyn till fler faktorer. Detta är ett arbete som pågår just nu.

Anf. 39 EVA LINDH (S):

Herr talman! Det är tydligt att vi socialdemokrater vill gå en annan väg. Vi föreslår ju ett kraftfullt gles- och landsbygdspaket där en del av de pengar som statsrådet nämner finns med. Låt mig säga någonting om det.

Vi hade ett stöd till näringslivsutveckling i gles- och landsbygd i vår budget. Det har vi också nu, för vi har sett att en del av de saker som görs när man sätter in riktade statsbidrag görs för att pröva. Detta stöd har varit otroligt viktigt för de kommuner som har haft det. Vi har fått många exempel på vad det har lett till att man har kunnat bedriva viss tillväxtpolitik även i landsbygd.

Det är därför vi förlänger detta. Vi ser hur det ser ut i verkligheten och att pengarna fortsatt behövs, så det är klart att vi förlänger detta. Även om det finns ett slutdatum kan man förlänga det hela om man ser att det faktiskt är verkningsfullt. Det borde regeringen göra när man ser att en satsning är betydelsefull.

Vi ser att det är otroligt viktigt med dessa 300 miljoner till små kommuner i gles- och landsbygd. Min poäng i mitt tidigare anförande var att detta bör förlängas åtminstone ett år, tills man eventuellt har ett nytt utjämnningssystem på plats, därför att det tar mer hänsyn till de kommuner som dessa resurser har gått till. Det är därför jag tycker att det är så otroligt märkligt att man inte kan förlänga detta åtminstone ett år för att ge förutsättningar för dessa kommuner och fortsätta satsa på en jämlik välfärd för hela landet.

En annan sak som jag tog upp i min fråga var satsningar på servicecenter. Man tar nu bort 50 miljoner kronor till servicecenter i hela landet. Vi

vet att det för många är en otroligt viktig och avgörande fråga att det finns en statlig närvaro runt om i landet.

Vi socialdemokrater hade tanken att vi skulle utveckla detta. Ibland har man hört åtminstone några statsråd säga att de skulle vilja det. Med denna neddragning på 50 miljoner är det ingen som gör någon annan bedömning än att det i alla fall inte kan byggas eller tillföras några nya servicecenter ute i landet. Det här kommer att innebära att det blir färre servicecenter. Oron är stor i många av de byar, samhällen och städer där det finns servicecenter.

Jag skulle gärna vilja ha svar på vad bedömningen är och varför den här regeringen inte tycker att detta är en viktig fråga.

Låt mig gå tillbaka till vad detta faktiskt innebär. En kollega till mig är kommunstyrelsens ordförande i Boxholm. Han får nu 2,7 miljoner mindre till sin budget, och det är bortanför den här SD-styrda regeringens minskade satsningar på välfärden. Han säger att 2,7 miljoner kanske inte är så mycket i större kommuner, men i hans kommun – i Boxholm – gör de här pengarna stor skillnad. Dessa 2,7 miljoner hade varit ett rejält tillskott till deras välfärd.

Anf. 40 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Det viktigaste denna regering har varit med och bidragit till för kommunernas ekonomi är att få hejd på inflationen. Den grävde djupa håll i kommuners och regioners budgetar och var något som ofrånkomligen var tvunget att hanteras. Inte minst med tanke på olika pensionsavtal innebar detta en stor belastning för kommunekonomin i Sverige. Jag är glad att vi med gemensamma krafter och givetvis med andra viktiga aktörer fått ordning på detta. En återhållsam finanspolitik är central för att bekämpa inflation, och det ser vi ut att ha lyckats med.

Jag delar Eva Lindhs ståndpunkt att det är viktigt med statlig service och närvaro i så stora delar av landet som möjligt. Men det är samtidigt viktigt att varje skattekrona används klokt och att statligt finansierad verksamhet ständigt är föremål för omprövning och prioritering. När det gäller konsekvenserna av de föreslagna anslagsförändringarna för statens servicekontor undviker jag att uttala mig om avveckling av kontor och liknande i detta skede. Besparingarna kommer säkerligen att få konsekvenser, men det är detaljer som myndigheten Statens servicecenter nu arbetar med.

När min kollega civilminister Erik Slottner var här för en månad sedan underströk han att servicekontoren även i fortsättningen kommer att vara viktiga och att de kommer att finnas runt om i Sverige framöver även med den föreslagna besparingen på Statens servicecenter, och detta besked gäller fortfarande.

Jag berättade också i mitt inledande svar om ett antal åtgärder som regeringen nu vidtar för att förbättra förutsättningarna för dem som lever, bor och verkar på våra landsbygder. På mitt departement har vi påbörjat en översyn av den samlade landsbygdspolitiken, som innefattar många departement och rör vård, polis, ja, hela samhället. Vi kommer att fortsätta att lägga fram förslag i ett samlat grepp som ska stärka landsbygdernas förutsättningar. Värld att nämna i detta arbete är den särskilda referensgrupp regeringen bildat för att ta del av synpunkter och inspel från civilsamhällets aktörer.

En sak som tydligt kommit fram i de samtal vi har haft med olika aktörer är behovet av en perspektivförändring bort från den urbana normen där man ser städer som något man investerar i och landsbygder som något man ger bidrag till. Sveriges landsbygder är starka och livskraftiga, och de är avgörande för vår välfärd och vårt välstånd.

Det är viktigt att fortsätta arbetet med att ge goda förutsättningar för våra landsbygder, men vi ska inte skapa en bild av att det är armod och elände i landet så snart man kommer utanför tätbebyggt område. I arbetet med att stärka förutsättningarna för våra landsbygder måste regeringen dock ibland göra tuffa prioriteringar för att våra gemensamma resurser ska användas på bästa sätt.

Anf. 41 EVA LINDH (S):

Herr talman! Nästan varje gång vi tar upp en fråga handlar svaret om inflationen. Låt mig bara säga en sak: Socialdemokraterna står upp för kampen mot inflationen. Den är minst lika viktig för oss som för den SD-styrda regeringen. Här tycker vi alltså inte annorlunda. Men vi vet också att satsningar på välfärden faktiskt inte påverkar inflationen på det sätt regeringen verkar tro. Vi har bekämpat inflationen hela tiden men ändå kunnat lägga fram budgetar som ger förutsättningar för en stark och jämlik välfärd i hela landet.

Givetvis är skog, jordbruk och fiske många gånger viktigt i gles- och landsbygd. Men det handlar om så mycket mer än det, såsom att ha en bra skola och äldreomsorg och att ha förutsättningar att leva, bo och verka utanför storstäderna. Det handlar också om att vara här och nu. Det är jättebra med landsbygdsstrategier och att ta fram politik för framtiden. Men dessa människor lever ju här och nu, och just nu minskar resurserna till gles- och landsbygden, vilket är ett problem för dem.

För oss socialdemokrater är det helt avgörande att hela landet ska leva och utvecklas. Det är också därför vi har lagt fram vårt stora paket. Vi vill stärka förutsättningarna för att alla ska få en jämlik välfärd oavsett var i landet de bor.

Anf. 42 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Jag hoppas att det har blivit lite tydligare vad regeringen gör för att förbättra förutsättningarna för god välfärd och service i hela landet, även för den miljöpartistyrda oppositionen.

Landsbygdernas förutsättningar och möjligheter skiljer sig åt, och därför behövs en bredd av insatser inom många politikområden. Eva Lindh och jag verkar ha en samsyn vad gäller målsättningen att hela Sverige ska fungera och att det därför behövs insatser för att förbättra förutsättningarna för dem som bor, lever och verkar på landsbygderna. Jag kan dock konstatera att vi inte är helt överens om vilka insatser som behövs. Regeringen har fokus på att underlätta vardagen för företag och människor på våra landsbygder genom regelförenklingar och genom att skapa mer utrymme i enskildas plånböcker. Socialdemokraterna säger nej till sänkt skatt på drivmedel, nej till sänkt skatt på inkomst och nej till sänkt skatt på sparande. I stället vill de utöka antalet bidrag. Men mer krångel och mindre egenmakt är inte vägen framåt för våra landsbygder.

Regeringen har ett samlat fokus, och det är att villkoren för att leva, bo och verka i hela Sverige ska stärkas. Oavsett var i landet man bor ska man kunna skapa sig ett gott liv. Vi är en regering för att hela Sverige ska fungera.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2024/25:102 om en välgrundad klimatpolitik

Anf. 43 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Elsa Widding har frågat mig om jag har någon strategi för att säkerställa att klimatpolitiken utgår från uppdaterade fakta som inte grundar sig på gamla rapporter, såsom AR1, och i så fall hur den strategin ser ut.

Enligt artikel 12 i Parisavtalet ska parterna samarbeta i frågor om klimatrelaterad utbildning, medvetenhet och deltagande hos allmänheten samt om tillgång till information om klimatfrågor. En viktig aktör för att tillgängliggöra korrekt information är IPCC, FN:s vetenskapliga klimatpanel. IPCC:s uppgift är att sammanställa det rådande vetenskapliga kunskapsläget kring klimatförändringar.

AR1 är den första utvärderingsrapport som togs fram av FN:s klimatpanel IPCC 1990. Den har åtföljts av ytterligare fem syntesrapporter, utöver en rad specialrapporter. Vi är nu i början av den sjunde utvärderingscykeln inom IPCC:s arbete, och nästa syntesrapport, som brett sammanfattar den samlade vetenskapens syn på klimatförändringarna, är planerad till 2029. Det betyder att den i dag bästa tillgängliga översikten finns i den sjätte rapporten, AR6, som kom 2023.

Sverige representeras i IPCC genom SMHI, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut. Utöver att företräda Sverige vid beslutsmöten och att nominera svenska experter till IPCC:s arbete arbetar SMHI också med att föra ut resultaten från IPCC:s rapporter i en svensk kontext. Detta sker genom egna rapporter, konferenser och seminarier tillsammans med andra myndigheter samt genom att hålla webbplatsen www.smhi.se uppdaterad utifrån den senaste informationen från IPCC. SMHI har hög trovärdighet hos samhällets aktörer i fråga om meteorologi och klimatologi, och det är en god ordning att myndigheten också svarar för att föra ut resultaten.

Vid sidan av SMHI har också Naturvårdsverket ansvar för att tillgängliggöra kunskap om miljö och klimat samt om Sveriges miljö- och klimatarbete för allmänheten och andra berörda.

För regeringen är det en självklarhet att politiken utgår från den senast tillgängliga vetenskapliga informationen om hur klimatet utvecklas och att myndigheterna under regeringen tar stöd i samma underlag. Regeringen är medveten om att det ibland i andra delar av samhället förekommer uppfattningar som bygger på inaktuell vetenskap eller ingen vetenskap alls. Det är angeläget att värna det öppna och demokratiska samtalet och den fria åsiktsbildningen men också att värna medborgarnas rätt till saklig kunskap och korrekt information om klimatet. Vi har alla ett ansvar att inte bidra till att felaktig information sprids. Därför uppmanar jag alla att vara

vaksamma mot desinformation och att vara källkritisk innan man sprider vidare information i nästa led.

Herr talman! Svaret på frågan är ja, regeringen har en strategi för att säkerställa att klimatpolitiken utgår från aktuella fakta. Strategin är att utgå från det senaste underlaget från IPCC och att låta det genomsyra klimatarbetet på berörda myndigheter under regeringen.

Anf. 44 ELSA WIDDING (-):

Herr talman! Jag tackar statsrådet, som nu har bedyrat att strategin är att utgå från det senaste underlaget från IPCC och att låta det genomsyra klimatarbetet på berörda myndigheter under regeringen. Det låter jättebra – betydligt bättre än hur det lät från den förra regeringen! Men på vilket sätt låter regeringen slutsatserna från IPCC:s arbetsgrupp 1, som alltså representerar den fysikaliska vetenskapen, genomsyra berörda myndigheter? Jag utgår från att statsrådet förstår skillnaden mellan arbetsgrupp 1, det vill säga den vetenskapliga, och arbetsgrupp 2, den alarmistiska.

Oseriösa och ovetenskapliga röster är mycket starka i offentligheten. Frågan är varför. FN:s generalsekreterare António Guterres säger till exempel, i min översättning: ”Vår planet står på randen. Ekosystem kollapsar, vårt klimat imploderar och mänskligheten bär skulden.”

Alla är dock inte lika alarmistiska. John Clauser, nobelpristagare i fysik 2022, poängterar att missriktad klimatvetenskap har metastaserats till chockerande journalistisk pseudovetenskap. Enligt hans mening finns det ingen riktig klimatkris. Varför säger han så, och vad säger vetenskapen hos IPCC, som statsrådet så förtjänstfullt refererade till?

I det vetenskapliga underlaget på närmare 4 000 sidor från IPCC – det som fokuserar på den fysikaliska vetenskapen, alltså från arbetsgrupp 1 – ges inget stöd för en stundande klimatkatastrof, åtminstone inte när man beaktar det medelscenario som IPCC numera finner mest trovärdigt. I samma scenario uppskattar man att det blir ytterligare 1,4 graders uppvärmning utöver den temperaturhöjning som redan skett, alltså 2,7 grader till seklets slut. En temperaturökning på enbart 1 ½ grad saknar all verklighetsförankring och är ett oseriöst och ovetenskapligt påhitt från politiken.

I rapporten AR5 från 2013 talade IPCC om ett referensscenario med utsläpp som väntades öka till 1 200 gigaton koldioxid per år fram till seklets slut. Inte undra på att många blev nervösa!

I den senaste rapporten, AR6, från 2023 framställs ett medelscenario som mest realistiskt. Då handlar det om utsläpp på 10 gigaton koldioxid per år till seklets slut. Det är en hundrajugondel av vad man trodde för bara några år sedan. Hur anser statsrådet att denna förändrade bild reflekteras i de svenska klimatmålen?

Varför tror IPCC att världen landar på 10 gigaton koldioxid per år vid seklets slut? Jo, det bygger naturligtvis på att de stora utsläpparna såsom Kina och Indien håller fast vid sina planer på att radikalt minska utsläppen till 2060 respektive 2070. Där någonstans vänder kurvan ned. Men varför gör de inte mer här och nu, kanske statsrådet undrar? Svaret är att koldioxiden är en biprodukt av pålitlig energi som bekämpar fattigdom och säkrar ekonomisk tillväxt. Därför måste det få ta lite tid.

Om världen når 10 gigaton koldioxid per år vid seklets slut beror givetvis inte ett endaste dugg på vad Sverige gör. Varken Kina, Indien eller

Prot. 2024/25:31
15 november

Svar på
interpellationer

någon annan av de stora utsläpparna kommer någonsin att vilja gå i våra fotspår eftersom vi så uppenbart förstör för oss själva. Politiken sanktionerar nedläggning av fungerande elproduktion samtidigt som gigantiska projekt i norr sponsras innan de ens kan försörjas med tillräckligt med elektricitet. Man suger ut skattebetalarna, förstör miljön, stjälar våra pensionspengar och gynnar riskkapitalister.

Herr talman! Det är inte klimatet som är problemet för Sverige och svenskarna – det är klimatpolitiken. Titta på skräckexemplet Tyskland, som nu håller på att avindustrialiseras!

Sverige ska bidra med 8 miljarder till FN:s gröna klimatfond fram till och med 2027. Hur kom man fram till den siffran? Varför inte 4 miljarder? Har statsrådet frågat Sveriges skattebetalare hur man ställer sig till att betala i runda slängar 1 600 kronor per hushåll för att begränsa utvecklingsländernas klimatavtryck? Det här är inte en långsiktigt klok politik.

Anf. 45 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Oj, oj, oj – det var många ord på kort tid. Jag noterar att vi har besök av ungdomar som sitter och lyssnar på den här debatten i kammaren, och det gör mig nödgad att påpeka att om Elsa Widding känner sig bekväm med att det finns ett medelscenario där det inte är så stor fara och om hon tycker att man inte ska vara alarmistisk kring klimatfrågorna delar jag inte den bedömningen.

Jag känner mig inte lugn och trygg med att vi kommer att klara oss med den nivå av uppvärmning som blir en konsekvens av den utbyggnad av smutsig, fossil energi som sker i många stora utvecklingsländer med växande ekonomi. Riksdagsledamoten Elsa Widding behöver inte berätta för mig – eller någon annan, gissar jag – att skälet till att länder som Kina och Indien, men också USA, ökar sina utsläpp och sin fossila användning är att de vill stärka sin ekonomi. Det är vi alla nog ganska medvetna om. Man gör det inte för att man vill förstöra planeten; man gör det för att man vill ha mer pengar.

Det Sverige och EU försöker förmedla till andra delar av världen är att Sverige är ett gott exempel på att man kan stärka sin ekonomi och samtidigt minska sina utsläpp. Hur har Sverige då gjort det? Jo, genom att vi på 80-talet byggde en himla massa kärnkraft. När vi hade kärnkraften kunde vi sluta importera dyr olja, och när de senare årtiondena kom började vi också kraftigt bygga ut vindkraften, inte minst för 20 år sedan. Det gjorde att vårt energisystem kunde expandera.

Nu har vi kommit till en nivå av vindkraft – alltså uppåt 20 procent – som gör att det börjar bli tufft för vårt elsystem, och därför behöver vi mer planerbar, ren energi. Vi behöver mer kärnkraft. Vi behöver titta på vattenkraften. Vi behöver se hur vi kan få ett starkare system.

Varför behöver vi så mycket el och energi? Jo, främst för att kunna ha fabriker igång, en ekonomi som växer, företag som anställer allt fler och fler kontor över hela Sverige där det tänds lampor och folk sitter och arbetar, löser problem och skapar produkter och tjänster som man kan sälja inte bara i Sverige utan världen över. Det är så vi får vårt samhälle att fungera. Vi behöver alltså ha mycket energi, eller snarare elektrisk effekt. Men vi behöver inte ha den fossila energin, för när vi använder oss av den ökar vi utsläppen av växthusgaser i atmosfären, och det är inte bra för vår planet. Det är i varje fall jag övertygad om.

Gällande alarmismen och oron som inte minst FN:s generalsekreterare António Guterres ofta uttrycker kan jag förstå att Elsa Widding ser dramatiska rubriker och menar att de är missvisande. Men det finns ju väldigt många världen över som inte har gjort samma resa som Sverige och som inte vågade införa koldioxidskatter innan jag föddes eller inte har vågat byta ut sin smutsiga energi mot ren energi. De behöver höra att läget är allvarligt och att utsläppen behöver minska.

Det är såklart dåligt när man försöker spela på folks rädsla och skapa illegitim oro, men att få fler delar av världen att förstå att det är bråttom och att vi måste börja prata om hur man ska implementera regleringar som minskar utsläpp och byta ut smutsig energi mot ren energi är bara ansvarsfullt. Jag är i varje fall inte nöjd med att luta mig tillbaka när jag läser att det mest sannolika scenariot innebär att vi klarar det. Vi behöver ligga på, inte minst för att andra delar av världen ska hålla samma takt som Sverige.

Anf. 46 ELSA WIDDING (-):

Herr talman! Man kan vara alarmist – absolut – eller så kan man lyssna på IPCC. Jag tror att det är bra för ungdomar att göra det senare.

I kapitel 12 i rapporten från IPCC 2023 kan man läsa att de extrema väderhändelser som redan har inträffat är begränsade. Rapporten påvisar låg sannolikhet – low confidence – för att klimatförändringar förorsakar ökad frekvens av översvämningar, regnstormar, jordskred, torka, bränder, cykloner, orkaner, tornador, stormar, sandstormar, hagel, havsnivåhöjningar, kustöversvämningar och erosion. Varför pratar vi inte om det?

Den fysikaliska vetenskapliga rapporten från IPCC säger också att sannolikheten för påverkan på snö, glaciärer, istäcken samt sjö-, flod- och havsis utanför Arktis på grund av den ökade halten av koldioxid är låg. Oväder har alltid förekommit, säger de, naturligtvis. Vårt att notera är också att dessa bedömningar från IPCC stöds av andra seriösa organisationer, exempelvis NOAA.

Den amerikanska regeringens EPA konstaterar att inga väsentliga ökning av torka i USA har kunnat påvisas mellan 1895 och 2020, helt i överensstämmelse med det IPCC säger. Likväl uttrycker FN:s generalsekreterare António Guterres att ekosystem kollapsar och klimatet imploderar. Varför dessa falska och panikartade uttalanden när vetenskapen har kommit längre och data säger oss att det nu inte är lika bråttom att ställa om och få ned utsläppen av koldioxid? Om världen följer klimatpanelens medelscenario med en temperaturökning på 2,7 grader sedan den lilla istiden är det ingen som helst panik.

Låt oss gemensamt försöka få slut på klimatreligionen, som leder till en alltmer överskuggande planekonomi i vårt samhälle. Hur kan det komma sig att Sverige ska öka takten samtidigt som hotbilden när det gäller klimatet minskar och de stora utsläppen inte kommer att minska sina utsläpp förrän 2060?

Som statsrådet poängterar har Sverige gjort väldigt mycket genom att ställa om energisystemet till kärnkraft, ställa om till fjärrvärme etcetera. Vi har i dag bland de lägsta utsläppen per capita i världen.

För att Sverige ska kunna minska utsläppen ytterligare uppmanas svenska folket att drastiskt minska resandet, minska köttätandet, minska bilåkandet och dessutom skruva ned temperaturen om vintern – allt detta för att regeringen tydligen beaktar scenarier som IPCC i dag finner orealis-

tiska och som har passerat bästföredatum till följd av mer kunskap och bättre data.

Med den senaste rapporten från IPCC och den fysikaliska vetenskapen som grund är det i princip omöjligt att med någon som helst trovärdighet tala om att extremväder är eller kommer att vara ett stort problem i framtiden till följd av våra utsläpp av koldioxid.

Av rapporterna från IPCC kan vi utläsa att det sedan början av 1900-talet skett en uppvärmning med 1,3 grader på global nivå samtidigt som det mesta rör sig i positiv riktning för världens befolkning, såsom livslängd, näring, bnp och dödstal från extrema väderhändelser. Allt går i positiv riktning, delvis på grund av ökad koldioxidhalt och en grönare värld.

Havsnivån fortsätter att höjas med cirka 300 millimeter per sekel. De faktiska och beräknade ekonomiska effekterna av uppvärmningen finns i bruset, vilket också bekräftas i två nya studier från de två mest citerade klimatekonomerna, nämligen Nobelpristagaren Nordhaus och professor Tol.

Rapporterna pekar på en minimal skillnad i hur rik världen blir med respektive utan förväntade klimatförändringar enligt IPCC:s medelscenario, det vill säga 2,7 grader eller 3 grader, som jag tror att de räknar med vid seklets slut. Ej heller kommer bnp att påverkas nämnvärt fram till seklets slut. Det handlar om 2–3 procent lägre bnp till följd av klimatförändringar. Detta är inte hela världen.

De politiska åtgärderna måste stå i proportion till nyttan. Om den extremistiska klimatpolitik som EU nu driver och som vårt stöd till FN:s gröna klimatfond syftar till genomförs globalt kommer alla att tvingas betala mer för mat, och fler människor kommer att svälta.

Anf. 47 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Jag vet inte vem Elsa Widding menar sig debattera mot i denna kammare. Det är inte António Guterres som står här i talarstolen. Såvitt jag vet har inte vår liberala, borgerliga regering sagt att folk ska sluta äta kött, sluta åka bil, sluta resa eller stänga av värmen i sina bostäder. Om det finns några belägg för att regeringen driver denna linje och ber våra medborgare att ha en sådan livsstil får man gärna påtala detta och visa dessa belägg.

Det som vi däremot fokuserar på är att få bort utsläpp. Jag har inga problem med att folk åker bil. Man får åka hur mycket bil man vill. Det jag har problem med är om dessa bilar genererar utsläpp som påverkar inte bara klimatet utan även vår luftkvalitet, vår hälsa och oss människor. Detta är något som jag som politiker vill förbättra.

Jag vill ha bättre luftkvalitet, jag vill se en bättre tillvaro i våra samhällen och jag vill att de fordon vi använder oss av för att färdas fram och tillbaka och som vi säkert kommer att använda under lång tid framöver ska vara rena. Det finns en skillnad i detta.

Detsamma gäller jordbruket. Jag har inga problem med att folk äter kött. Däremot har jag problem med om vi exempelvis har en produktion som skapar problem för inte minst våra hav och om vi ser att jordbrukets utsläpp påverkar hälsan i våra hav. Då är det ett problem som jag vill åtgärda, men inte genom att folk ska sluta äta kött eller till och med genom att de svenska bönderna ska sluta producera varor, produkter och livs-

medelsprodukter för att vi i stället ska importera mer. Det vore en fruktansvärd "lösning" på problemet.

Det är viktigt att tänka på vem man talar med här i kammaren. Nu är det en klimat- och miljöminister i en liberal, borgerlig regering man talar med. Även vi är medvetna om att alla forskare inte säger samma sak, för det gör de inte. Det finns forskare som säger att vi inte har en klimatkris och att uppvärmningen inte kommer att eskalera i den utsträckning som andra menar. Det finns olika åsikter.

Jag kan vara fullt ärlig med att jag också ser ett problem i att vissa forskare som tycker något annat än den större gruppen blir kraftigt kritiserade och attackerade för detta. Det är ett problem. Alla måste få redogöra för sina åsikter och sina bedömningar av det vetenskapliga läget. Det är därför det är så bra med IPCC, som balanserar detta genom att sammanställa en stor mängd forskning.

Det är viktigt att vi undviker att politisera IPCC. Detta påpekade jag inte minst när jag var på plats under klimattoppmötet i Sharm el-Sheikh i Egypten och vi diskuterade hur vi ska hantera IPCC. När olika grupper försökte få in politik i vetenskapen och i IPCC:s funktion ställde Sverige sig kritiskt till detta. Vi tycker inte att man ska låta politiken läcka in i de vetenskapliga rapporter som läggs fram.

Jag menar, herr talman, att den bild som finns här av vad regeringen gör är inkorrekt. Jag förstår att det finns mycket förvirring åt alla håll. Jag ska senare i kammaren ha interpellationsdebatter om andra delar av klimatpolitiken där man oroar sig och som också omgärdas av missuppfattningar.

Låt mig vara tydlig här: Vi ser till att våra myndigheter använder korrekta och aktuella underlag. Vi ser till att vi inte arbetar efter de alarmistiska rubriker som ofta florerar kring klimatfrågan. Vi arbetar utifrån etablerad vetenskap och fakta.

Vi menar att EU, IPCC och svenska myndigheter gör korrekta och balanserade bedömningar av vad som behöver ske för att vi ska minska global uppvärmning. Vi menar också att Sverige ska ta ledartröjan i det arbetet.

Anf. 48 ELSA WIDDING (-):

Herr talman! Det är jättebra om vi kan hålla oss till IPCC. I en så här komplex fråga är det viktigt att vi håller oss till den vetenskapliga delen av IPCC. Det är bra att vi är överens om det. Då slipper vi prata om 1,5-gradersmålet i framtiden.

En målsättning för vilka globala temperaturer som bör undvikas kräver rimligen att man sakligt först har tagit ställning till vilken global temperatur som är önskvärd. Enligt FN:s klimatpanel har den globala temperaturen genomsnittligt ständigt sjunkit sedan år 1000 fram till mitten av 1700-talet. Temperaturen under det senaste årtusendet var alltså som lägst vid industrialismens genombrott omkring 1750.

En intressant fråga i detta sammanhang är vilken global temperatur statsrådet betraktar som optimal och eftersträvar. Är det den temperatur som var rådande vid industrialismens genombrott 1750, nära den kallaste punkten på 10 000 år, eller är det kanske temperaturen 1850 eller 1950?

Vad är det för fel på den nuvarande temperaturen? Och vad var det för fel på temperaturen under det holocena temperaturmaximumet för 6 000

Prot. 2024/25:31
15 november

Svar på
interpellationer

år sedan, när Sibiriens tundror var upptinade, Skandinavien var glaciärfritt och man kunde plocka vindruvor i Mellansverige? Då var Sahara grönskande, med många sjöar.

På min fråga vill jag gärna ha ett svar som klargör ministrernas personliga uppfattning, inte ett svar om Parisöverenskommelsen, där den fråga som jag nu ställer aldrig har blivit sakligt besvarad. Frågan är alltså: Hur varmt vill ministern ha det? Om svaret är att hon vill ha det så varmt som det var under det holocena maximumet är det ju helt idiotiskt att sätta mål som syftar till att vi inte ska få det så varmt som vi egentligen vill ha det.

Våga skrota klimatmålen! Fokusera i stället på en riktig vision för landet, det vill säga en vision som faktiskt gynnar Sverige med dess befolkning i stället för att bara gynna internationella intressen.

Nobelpristagaren i fysik John Clauser har rätt. Det finns ingen klimatkris, i varje fall inte enligt IPCC. Om vi i Sverige vill bidra till utsläppsminskningar måste det göras på ett betydligt smartare sätt.

Med detta sagt är klimatförändringar en av många saker som vi måste hålla ögonen på framöver, men det är inte hela världen.

Anf. 49 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Jag har i dag fått svara på en interpellation där ledamoten Elsa Widding undrar vad regeringen gör för att säkerställa att vi använder oss av aktuella och korrekta fakta i arbetet. Det är denna fråga jag avser att svara på. Mina personliga åsikter om hur varm eller kall planeten bör vara anser jag är helt irrelevanta.

Jag som politiker sökte mig till mitt parti bland annat eftersom jag såg att det ägnade sig åt en stor del evidensbaserad politik där man lägger känslor åt sidan och tittar på att vad vetenskap och evidens pekar på kan vara positiva lösningar på olika samhällsproblem som vi står inför. Det är så jag avser att arbeta som politiker. Jag kommer inte att utgå från mina personliga preferenser kring huruvida jag vill plocka vindruvor eller inte i mellersta Sverige. Det menar jag vore oansvarigt.

Det viktiga här är att den statliga värdegrunden, det vill säga att myndigheter ska arbeta för fri åsiktsbildning och objektivitet, tillåts dominera det arbete som staten genomför inte minst genom sina myndigheter. Därför är det väldigt viktigt att man följer våra lagar och att man följer förvaltningslagens 5 §, där det står att myndigheter ska vara sakliga och opartiska i sitt arbete.

Därför är det också viktigt att myndigheterna utgår från aktuell och relevant vetenskap och från fakta, ingenting annat. Vi menar att den sjätte utvärderingsrapporten från IPCC är ett sådant relevant underlag, och det menar vi också framgår i hur vi sedan tillämpar det underlaget såväl i klimathandlingsplaner som i handlingsplaner för klimatanpassning.

Om Elsa Widding vill mena att det inte är någon fara med klimatomställningen, att man inte behöver ha bråttom och att det inte är en kris och så vidare – samt att en uppvärmning endast skulle leda till floder i Sahara och vindruvsplockning i mellersta Sverige – går det bra för Elsa Widding att fortsätta mobilisera sina underlag bakom detta, medan jag fortsätter att arbeta för att sätta stopp för den globala uppvärmningen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 50 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Joakim Järrebring har frågat mig om jag anser att den kraftiga ökningen av växthusgaser under första kvartalet 2024 ger anledning till oro för Sveriges möjligheter att uppfylla klimatmålen samt om jag i närtid planerar att presentera nya styrmedel eller åtgärder som kan säkerställa att utsläppen vänder nedåt och att klimatmålen för 2030 och 2045 kan nås.

Elin Söderberg har frågat mig om jag kan utveckla vad jag avser med ”rör oss längre ifrån Sveriges klimatmål”, om jag kommer att avgå om den preliminära statistiken från SCB för andra kvartalet 2024 visar på ökade utsläpp och om jag kommer att avgå om den slutgiltiga statistiken för 2024 visar att utsläppen har ökat jämfört med 2023.

Elin Söderberg har också frågat mig vilken bedömning jag gör avseende hur det inrikespolitiska klimatarbetet påverkar Sveriges förhandlingsposition inom EU och med andra länder inför och under de internationella klimatförhandlingarna samt hur jag avser att agera utifrån min ståndpunkt.

Låt mig börja med att konstatera att utsläppen inte har ökat sedan regeringen tillträdde hösten 2022. Naturvårdsverket har publicerat statistik för 2022 och preliminär statistik för 2023. År 2022 minskade utsläppen med 5 procent jämfört med föregående år, och år 2023 minskade utsläppen preliminärt med 2 procent jämfört med år 2022. Det återstår alltså att se den slutgiltiga bedömningen, men det här är det preliminära resultatet. Det stämmer helt enkelt inte att utsläppen ökat sedan regeringen tillträdde för de år som Naturvårdsverket hittills har publicerat statistik för.

I år förväntar sig regeringen en tillfällig utsläppsökning till följd av den sänkta reduktionsplikten, som gäller år 2024. Den ökning som SCB:s kvartalsstatistik visar är därför väntad och ligger i linje med den bedömning av utsläppsutvecklingen som regeringen har gjort och redovisat i klimatredivisningen. I och med den nya reduktionsplikt som införs år 2025 bedöms Sverige nå ESR-åtagandet med marginal. Sveriges totala utsläpp beräknas minska fram till 2030.

Man bör också påpeka att den kvartalsstatistik som SCB publicerar skiljer sig från Sveriges officiella utsläppsstatistik för territoriella utsläpp, som Naturvårdsverket publicerar. SCB publicerar produktionsbaserade utsläpp av svenska aktörer. Detta innefattar utsläpp som sker utanför Sveriges gränser, herr talman, medan Naturvårdsverket publicerar territoriell statistik, det vill säga statistik över utsläpp inom Sveriges gränser. Det är den territoriella statistiken som rapporteras till EU och FN och som används för uppföljning av Sveriges klimatmål.

Att utsläppen bedöms öka tillfälligt år 2024 beror främst på att Sveriges regering sänkte reduktionsplikten. Reduktionsplikten sänktes i ett läge där hushåll och företag var hårt pressade av hög inflation och höga bensin- och dieselpriiser. För att kunna föra en ambitiös, effektiv och rättvis klimatpolitik krävs det att det finns en acceptans för den politik som förs. Den tidigare regeringens politik ledde till stegrande priser, och det var nödvändigt att genomföra en sänkning för att skapa acceptans för klimatpolitiken och minska bördan för hårt pressade svenska hushåll och företag.

*Svar på
interpellationer*

Herr talman! Den nya reduktionsplikten, som införs nästa år, innebär att inblandningen av biodrivmedel ökar och att utsläppen minskar. Priset vid pump ökar inte eftersom regeringen samtidigt går fram med en drivmedelsskattesänkning. Vi ser dessutom till att el från publika laddstationer inkluderas, vilket skapar incitament för utbyggnaden av laddinfrastruktur i hela det avlånga landet Sverige. Det kommer tillsammans med övriga satsningar i budgetpropositionen för år 2025 att leda till att utsläppen minskar under de kommande åren, och Sverige bedöms nå sitt ESR-åtagande gentemot EU med marginal.

Angående frågan om hur politiken påverkar Sveriges roll i det internationella klimatarbetet kan jag konstatera att Sverige fortsatt är ett föregångsland globalt och att vår förhandlingsposition inför klimatförhandlingarna vid COP 29 i Baku är fortsatt ambitiös. Vi har bland de lägsta utsläppen per capita inom EU och är ett av fem länder med de högsta betingen inom ESR.

Vi är en stark röst i internationella sammanhang och bedriver en ambitiös internationell klimatpolitik globalt. Klimatfrågan är en global fråga som kräver globala svar. Regeringen utvecklar nu det internationella klimatarbetet för att förmå fler länder att nå nettonollutsläpp. Särskilt fokus ligger på att få de länder som utgör de största utsläpparna i världen att lyckas ställa om.

Regeringen har påbörjat ett nytt kapitel i svensk klimatpolitik, som jag ser fram emot att fortsätta skriva. Som klimat- och miljöminister är jag stolt över att den ambitiösa och effektiva klimatpolitik vi bedriver visar resultat. Vi har presenterat flera viktiga och effektiva åtgärder samt nya styrmedel, inte minst genom att presentera en budget som beräknas minska utsläppen och ta oss närmare Sveriges klimatmål. Under klimatförhandlingarna på COP 29 i Baku kommer Sverige att bilateralt, genom EU och tillsammans med andra globala partner driva på för att fler länder ska öka sin ambition i klimatarbetet.

Anf. 51 ELIN SÖDERBERG (MP):

Herr talman! Jag vill inleda med att tydliggöra att regeringen har valt att slå samman tre interpellationer till en debatt, vilket jag tycker är något problematiskt då det ger ministern mycket mindre tid att svara på de frågor som ställs i interpellationerna.

Till att börja med säger statsrådet i sitt anförande: ”Låt mig börja med att konstatera att utsläppen inte har ökat sedan regeringen tillträdde hösten 2022.” Detta stämmer inte. Vi har redan fått preliminär statistik för våren 2024, där det framgår att utsläppen ökade under första och andra kvartalet 2024. Statsrådet beskriver också i sitt anförande att det är väntat; man har fört en politik som gjorde att man väntade sig att utsläppen skulle öka 2024.

I de interpellationer som jag och den socialdemokratiske ledamoten har ställt i dag har vi hänvisat till SCB:s statistik för utsläpp av växthusgaser när vi har påvisat att utsläppen ökar. Jag anser därför att det är problematiskt att statsrådet i sitt anförande säger: ”Det stämmer helt enkelt inte att utsläppen ökat sedan regeringen tillträdde för de år som Naturvårdsverket hittills har publicerat statistik för.” Vi har i våra interpellationer inte hänvisat till Naturvårdsverkets statistik.

Vem som helst kan läsa sig till Naturvårdsverkets statistik för 2022 och 2023 – statistiken för 2024 är inte publicerad än – men det som interpellationerna handlar om i dag och som det har varit mycket skriverier om i medierna är i stället den preliminära statistik vi har fått från SCB, där vi ser att utsläppen av växthusgaser ökar för både första och andra kvartalet 2024. Det här är relevant eftersom min interpellation handlade om att statsrådet Romina Pourmokhtari vid upprepade tillfällen har gett löften om att avgå om vi rör oss längre ifrån att nå klimatmålen eller om utsläppen ökar.

Jag har i min interpellation frågat vad statsrådet avser med ”om vi rör oss längre ifrån Sveriges klimatmål” och om statsrådet avser att avgå om det vid något tillfälle framgår att utsläppen av växthusgaser ökar.

I svaret hänvisas nu tydligt till Naturvårdsverkets statistik. Då är frågan om avgångslöftet inte ska verkställas nu när SCB:s statistik kommer. Vill statsrådet skjuta det här framför sig för att kanske avgå när Naturvårdsverkets statistik för 2024 kommer? Ja, ni hör.

Herr talman! Jag uppmärksammade klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtaris avgångslöfte för att jag bedömde att det var ett led av olika retoriska grepp för att ge sken av att regeringen bedriver en väldigt kraftfull klimatpolitik. Att vid upprepade tillfällen säga att man bedriver en ambitiös och effektiv klimatpolitik och dessutom göra uttalanden om att man lovar att avgå ifall vi rör oss längre ifrån klimatmålen eller utsläppen ökar ger befolkningen en bild av att vi här har någon som verkligen tar klimatpolitiken på allvar.

När vi ser regeringens faktiska handlande och konsekvenserna av det för växthusgasutsläppen är sanningen att vi rör oss längre ifrån klimatmålen, att utsläppen ökar och att klimatriskerna förvärras.

Anf. 52 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret. Det var bra att det blir tydligt för dem som eventuellt lyssnar till debatten att vi talar om olika statistik.

Utgångspunkten för min frågeställning var SCB:s siffror. Jag tror att ministern och jag är överens om att det är ett problem att vi orsakar ökade utsläpp, oavsett om de är importerade eller konsumtionsbaserade, när vi får väldigt tydliga indikationer på att klimatomställningen i världen i stort inte håller måttet. Vi får flera signaler om att 1,5-gradersmålet i princip är omöjligt att klara. Varje liten tiondels grad som vi klarar att pressa ned uppvärmningen med är otroligt viktig, till skillnad från vad som sades av interpellanten i den föregående debatten med ministern.

När jag nu har satt min frågeställning i detta perspektiv tänker jag att det finns en politisk realitet för varje politiker och varje regering. Ibland är det politiskt önskvärda inte möjligt, utan man får nöja sig med det politiskt möjliga. För mig spelar det ingen roll hur man klarar klimatomställningen. Att lägga om klimatpolitiken kan absolut vara rätt.

Den tidigare regeringen drev en effektiv miljöpolitik i så måtto att vi var på väg att nå 2030-målen. Det krävdes mer för att klara helheten. Det vi inte riktigt kunde se att den förra regeringen klarade av var att göra det på ett sätt som hade stöd i befolkningen i stort. Det här har ministern framfört i många debatter, och jag är helt enig om det. Jag tror verkligen att det var en starkt bidragande orsak till att vi nu har den regering vi har.

Det har också krävt att socialdemokratin har fått idka självkritik och utveckla sin egen klimatpolitik för att på ett bättre sätt möta kravet på att alla ska gynnas av den gröna omställningen. Vi ser ju inte omställningen som bara av ondo, utan vi ser den också som en otrolig möjlighet för Sveriges och svenska folket att kunna ta del av tillväxt även i framtiden. Jag vet att ministern och jag är helt överens om det.

I tidigare debatter med ministern har jag ställt frågan om det inte hade varit bättre att låta den politik som skulle leda till fortsatt minskade utsläpp ligga fast innan man presenterade ny politik. Jag kan förstå argumenten, som även framfördes i ministrarnas svar, om att vi hade en ekonomisk situation som gjorde att man behövde kompensera svenska folket på en rad olika sätt. Men man hade kunnat göra det på ett annat sätt än att ta bort reduktionsplikten, även om den behövde justeras.

Nu blev det ganska hattigt. Först sänkte man reduktionsplikten. Sedan höjer man den. Det är den kraftiga sänkningen, som man i ett senare skede nu ska förändra, som orsakar en stor del av de ökade utsläppen, precis som ministern pekade på i sitt svar.

Jag vill egentligen bara upprepa min fråga: Är det här ett resultat av vad som är politiskt möjligt, eller är det också det politiskt önskvärda?

Anf. 53 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Ledamoten Söderberg hänvisar i sitt anförande till att hon *också* har tittat på SCB:s statistik. Vilken statistik handlar det om utöver SCB:s produktionsbaserade utsläppsstatistik, som det finns en preliminär kvartalsbedömning för? Vilken statistik utöver SCB:s preliminära produktionsbaserade utsläppsstatistik har ledamoten Söderberg tittat på när hon gör bedömningen att Sveriges utsläpp ökar? Det undrar jag.

Ledamoten Söderberg menar att det inte stämmer när jag säger att Sveriges territoriella utsläpp inte har ökat sedan jag tillträdde. Menar ledamoten Söderberg att Naturvårdsverkets statistik och regeringens statsbudgetar far med osanning när vi skriver att Sveriges utsläpp minskade år 2022 och år 2023? År 2023 minskade de preliminärt med 2 procent och år 2022 preliminärt med 5 procent. Menar då ledamoten Söderberg att det är osanning? Om inte, hur menar hon att det jag säger är osanning?

Jag tycker att det framförs ganska kraftiga anklagelser här i kammaren. Är det detta Miljöpartiet vill gå till historieböckerna med, att påstå att alla som inte säger det Miljöpartiet säger ljuger? Ledamoten påstår att jag far med osanning när jag refererar till Naturvårdsverkets statistik, Sveriges statistik, över territoriella utsläpp i stället för att referera till SCB:s kvartalsrapporter om produktionsbaserade utsläpp.

Det är en helt annan sak man mäter. Man mäter Sveriges utsläpp också utomlands genom det som våra företag producerar. Ledamoten Söderberg menar att jag far med osanning när jag inte refererar till annan statistik som inte tillhör statistik som vi rapporterar till FN och EU.

Det vore väldigt bra, herr talman, om svenska folket kunde få lite mer klarhet i vad som är sanning och inte och vad som stämmer och inte. Det som stämmer är det Naturvårdsverket som myndighet och det regeringen skriver i sin klimatredovisning enligt klimatlagen. Sveriges utsläpp minskade 2022, bedöms ha minskat 2023 och bedöms öka 2024, på grund av regeringens temporära sänkning av reduktionsplikten men även andra saker såsom försenade planer för stålproduktion. Sedan bedöms de återigen

minska åren 2025, 2026, 2027, 2028, 2029 och 2030 på grund av den klimatpolitik som Sveriges regering och EU samlat bedriver.

Vi bedöms utifrån den politik som regeringen lägger fram för att klara klimatomställningen: ett större klimatkliv än tidigare regeringars, en satsning på omställning i jordbruket där vi har startat Kväveklivet, en satsning på att sänka trösklarna så att även tunga fordon elektrifieras och inte minst en utbyggnad av både vindkraft och kärnkraft. Denna politik gör samlat att vi bedöms leva upp till ett av de högsta klimatmål som finns i EU, nämligen Sveriges ESR-åtagande. Vi bedöms nå det målet med marginal, men det finns andra klimatmål som Sverige ännu inte når.

Precis som det finns många andra klimatministrar som inte har avgått när utsläppen har ökat, exempelvis när de ökade år 2021 eller efter finanskrisen, avser jag att stanna kvar och arbeta hårt. Jag ser att Miljöpartiet försöker att med misstroendevoteringar som misslyckas eller på andra sätt få mig att avgå, men nej, jag kommer inte att avgå. Och varför inte? Jo, för att regeringens bedömning är att utsläppen kommer att ha minskat när vi avgår 2026 i jämförelse med när vi tillträdde 2022. Då har man således minskade utsläpp.

Anf. 54 ELIN SÖDERBERG (MP):

Herr talman! Jag blir något förvånad av det höga tonläge som statsrådet väljer att inta. Jag upplever att både jag och statsrådet Romina Pourmokhtari liksom andra här i kammaren har en tydlig bild av vad som är Naturvårdsverkets statistik och vad som är SCB:s statistik. Naturvårdsverket redovisar territoriella växthusgasutsläpp per år med eftersläpning. Det är det vi rapporterar till EU och FN. SCB kan redovisa preliminär statistik för produktionsbaserade utsläpp kvartalsvis. Det har nyligen kommit nyheter om den preliminära statistiken från SCB över utsläppen kvartal 2 år 2024. Det är den statistik vi har att gå på för att få en bild av de uppmätta utsläppen 2024.

Det som jag tycker är viktigt att tydliggöra här är vilken statistik som åsyftas när statsrådet gör olika utlåtanden. I dagsläget är det så att vi har fått statistik från SCB för första halvåret 2024. Denna statistik visar tydligt att utsläppen ökar, precis i linje med prognoserna. Då blir det felaktigt att säga att utsläppen inte har ökat – det är som att inte låtsas om att första halvåret 2024 redan har ägt rum. Däremot är det ingen som har sagt här i kammaren att den statistik som Naturvårdsverket redovisar för ett helt år och som rapporteras till FN och EU har uppvisat några utsläppsökningar för 2024; den statistiken har inte kommit än.

Frågan huruvida vi rör oss längre ifrån klimatmålen kan man titta på bland annat genom att läsa årets och tidigare års klimatredovisningar, där prognosen bedöms i relation till våra klimatmål. I den klimatredovisning som presenterades hösten 2021, det vill säga inför budgetpropositionen för 2022, kan man läsa att gapet till att nå Sveriges etappmål för ESR-sektorn till 2030 då låg på 0,5–1 miljoner ton. Men i den klimatredovisning som presenterades i höstas av den nuvarande regeringen inför budgetpropositionen för 2025 kan man läsa att gapet till att nå det svenska etappmålet för ESR-sektorn är 7,1 miljoner ton. Jag menar att det är ett tydligt bevis på att Sverige till följd av politiska reformer som genomförts har rört sig längre ifrån att nå sina klimatmål.

Prot. 2024/25:31
15 november

Svar på
interpellationer

De summerade utsläppen väntas över tid även bli högre till följd av reformer som den nuvarande regeringen genomfört. Det försämrar förutsättningarna att nå miljömålet Begränsad klimatpåverkan och klara vårt bidrag till Parisavtalet. Det är inte ens så att utsläppsminskningarna 2024 är otillräckliga; utsläppen ökar, vilket är mycket allvarligt.

Vid förra årets internationella klimatförhandlingar enades man om att vidta åtgärder ”this critical decade”, detta kritiska årtionde, och att fasa ut fossila bränslen. Regeringen har åkt hem till Sverige och i stället fasat in mer fossila bränslen. I Climate Change Performance Index, där man mäter klimatpolicyer mellan världens olika länder, har Sverige rasat från plats 12 år 2022 till plats 37 år 2024.

Mot bakgrund av detta undrar jag: Vad avser statsrådet med ”rör oss längre ifrån Sveriges klimatmål”, och hur ser hon på Sveriges position i internationella klimatförhandlingar?

Anf. 55 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Herr talman! Jag tycker att debatten visar att det kanske var olyckligt att slå ihop de här tre interpellationerna. Jag tycker att de har lite olika utgångspunkter. Jag fick heller inte några som helst svar på mina frågor i statsrådets senaste inlägg. Men det kanske jag kan få nu.

Anf. 56 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Självfallet ska ledamoten Järrebring få svar på sina utmärkta frågor, som fokuserar på hur regeringens omläggning av klimatpolitiken ska kunna bidra till en god balans. Många ska gynnas, till och med alla, som ledamoten själv nämnde. Vi ska få en ökad livskvalitet och en bättre levnadsstandard i våra samhällen. Det ska inte handla om att stänga av värmen och stänga av lamporna. Man ska inte sätta stopp för den fantastiska utveckling som inte minst marknadsekonomin har skapat. Fler tar sig ur fattigdom. Man kan starta företag. Man kan få ekonomin att växa och se till att fler får leva med hög levnadsstandard.

Det här är intressant ur en internationell aspekt. Vi möter länder som kraftigt ökar sina utsläpp – till skillnad från EU, som är ledande på att minska sina utsläpp, och till skillnad från Sverige, som har lägst utsläpp i hela EU tillsammans med Portugal. Vad är det då som gör att det skiljer sig så kraftigt? Jo, länder som Kina och Indien vill få sina ekonomier att växa, vill ta fler personer ur fattigdom och vill helt enkelt bli rikare länder.

Det är just därför det är så oerhört viktigt att vi ser till att klimatomställningen inte innebär att EU och Sverige rusar före, sätter en flagga på månen och lutar sig tillbaka. Vi behöver se till att fler delar av världen börjar minska sina utsläpp i stället för att kraftigt öka dem. I EU minskar utsläppen. EU har antagit lagstiftning som gör att man ligger i linje med Parisavtalet, och Sverige ligger tillsammans med Portugal längst fram i EU och har lägst utsläpp per capita.

Herr talman! Det som då kommer i centrum är ett begrepp som jag är särskilt intresserad av, nämligen global solidaritet. Hur ser vi till att visa solidaritet i klimatomställningen och ta med oss fler i den omställning som hela världen behöver genomföra? Det här är en global fråga, och en global fråga kräver globala svar. Då gäller det inte minst att utveckla det internationella klimatarbetet, som jag menar har varit negligerat under lång tid.

Man har inte sett till hur Sverige kan vara en starkare part i andra länders klimatomställning.

I går tillsatte vi i regeringen en utredning som kommer att arbeta operativt med att hitta samarbeten där Sverige kan bidra till minskade utsläpp i andra delar av världen. Det handlar om hur man med svenska myndigheter, svensk kunskap och svenska företag kan hitta lösningar som andra länder är i behov av. Det finns många länder världen över som sitter med klimatplaner men inte kan verkställa dem. Det kan bero på brist på kunskap, avsaknad av en lösning eller produkt som man är i behov av eller brist på pengar. Därför har regeringen utökat klimatbiståndet. Det görs som en del av vår internationella vinkel i klimatfrågorna.

Ledamoten Järrebring undrade varför vi inte kan ligga fast. Då undrar jag om ledamoten Järrebrings parti, Socialdemokraterna, hade legat fast vid den tidigare klimatpolitiken, som man sedan tog avstånd från. Hade man legat fast på planen att gå upp till den nivå av reduktionsplikt som skulle göra att man nådde Sveriges transportmål nationellt? Hade man fortsatt bedriva den politiken om man fått makten igen? Nu är det väldigt bra att ledamoten balanserar och påpekar att det fanns stora problem med att man hade en politik som inte arbetade med folk utan emot folk.

Slutligen vill jag nämna att ledamoten Söderberg inte kunde påpeka vilken källa utöver SCB som mäter produktionsbaserade utsläpp och inte territoriella utsläpp, som är det som Sveriges regering rapporterar till FN och EU och gentemot Parisavtalet. Vad är det för källa, frågar jag återigen, utöver SCB som man använder för att göra det uttalande man gör här om att Sveriges utsläpp ökar?

Anf. 57 ELIN SÖDERBERG (MP):

Herr talman! Jag kan inleda med att säga att det inte är några andra källor än den statistik som SCB har presenterat för första och andra kvartalet 2024 som jag har tittat på när det gäller utsläpp av växthusgaser. Mitt ”också” – eller vad jag nu sa – syftade på den andra interpellanten i denna debatt och på de olika rapporterna i medier om ökade utsläpp av växthusgaser. De har alla tittat på SCB:s statistik, så även jag.

Klimatfrågan är global, men den kräver lokalt genomförande. Statsrådet Romina Pourmokhtari kommer inom kort att resa till det internationella klimattoppmötet COP29. Anledningen till att jag har ställt frågor om hur Sveriges bild och förtroende påverkas till följd av regeringens politik i dessa globala internationella sammanhang är just därför att det är så oerhört viktigt att vi globalt flyttar fram positionerna.

Det gäller att vi inspirerar varandra, kommer överens om kraftfulla utsläppsminskningar och sedan genomför dem. Vi behöver alla vidta kraftfulla åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser för att skydda våra befolkningar från de allvarligaste riskerna till följd av klimatförändringarna.

Det jag ser från den nuvarande regeringen är att man förra året åkte till det internationella toppmötet. Sedan åkte man hem till Sverige och har genomfört reformer som ökar utsläppen av växthusgaser. Vi rör oss längre ifrån de klimatmål som vi har enats om här i Sveriges riksdag. Det är inte ett bra föredöme för andra länder.

Herr talman! Jag hoppas att klimatministern kan driva på för att Sverige växlar upp klimatpolitiken i stället för att nedmontera den.

Prot. 2024/25:31
15 november

Svar på
interpellationer

Anf. 58 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret på mina frågor. Det var retoriskt smart att skicka tillbaka bollen huruvida vi hade legat fast vid vår politik. Det låg nästan i korten att jag redan hade sagt: Nej, det hade vi inte kunnat göra.

Min poäng var snarare att eftersom regeringen nu har gjort två förändringar av reduktionsplikten kanske det hade varit smartare att angripa omläggningen på ett annat sätt.

Jag har full förståelse för att sådant här är svårt. Det gäller framför allt när man samarbetar med ett parti som i bästa fall kan beskrivas som skeptiskt till klimatförändringarnas orsaker.

Vi kommer att få fortsätta att fördjupa oss mer specifikt i långsiktig klimatpolitik i kommande interpellationsdebatt. Jag tackar härmed för den här debatten.

Anf. 59 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Tack till ledamoten Järrebring för en bra upplysning om svårigheterna för bränslepolitiken och hur Sverige ska hantera det även framöver.

Jag är väldigt stolt över att vi nu till 2025 lägger fram förslag om reduktionsplikten som inkluderar el från publika laddstationer och som ligger på en balanserad nivå och som tar oss till en del av vårt ESR-åtagande utan att på onödigt vis belasta hushållen ekonomiskt.

Det är någonting som jag inte bedömer kommer att leda till så kraftiga prisökningar på biodrivmedel som den tidigare reduktionsplikten gjorde. Det märker man bara man tittar på hemsidorna som för statistik över bränslepriserna.

Priserna på biodrivmedel sjunker kraftigt. Det kanske inte är så kul för dem som hade stora vinstmarginaler i sin produktion av biodrivmedel. Men det är sannerligen bra för att också öka användningen av biodrivmedel.

Jag tror att vi kommer att se en positiv balanserad väg framåt. Vi kommer att kunna göra det även vid regeringsskiftet om det är så att Socialdemokraterna håller fast vid den kurs som man nu uttalar, där man inte säger att man kommer att gå tillbaka till den tidigare klimatpolitiken med allt vad den innebär.

Herr talman! Jag fick också påtalanden här om ett högt tonläge. Jag vill bara påpeka att jag kan läsa mig till ordet avgå i varje fall fyra gånger i en av ledamöternas interpellation.

Jag menar att man då kanske är mer intresserad av en debatt med ett högt tonläge om huruvida jag ska avgå eller inte än av en saklig debatt om hur vi i Sverige faktiskt ska arbeta med klimatpolitiken, såsom jag och ledamoten Järrebring har kunnat ägna oss åt i dag.

Sveriges bild och förtroende globalt är oerhört starka. Det enda som orsaker möjliga ruckningar i detta är de påståenden som kommer inte minst från oppositionspartierna nationellt om att Sverige skulle vara dåligt på att minska utsläpp. Vi är bäst i EU tillsammans med Portugal, och EU är bäst i världen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 60 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Joakim Järrebring har frågat mig hur jag, inom mitt ansvarsområde, kan säkerställa att svenska industrisatsningar som Northvolt får de långsiktiga och förutsägbara spelregler som krävs för att främja hållbara investeringar och säkerställa omställningen till en grön ekonomi. Joakim Järrebring har även frågat mig om vilka åtgärder jag avser att vidta för att Sverige ska behålla och förstärka sin position som en ledande aktör i klimatomställningen i Europa och om jag kommer att arbeta aktivt för att motverka förslag som kan försvaga EU:s ambitiösa klimatmål – exempelvis att förlänga användningen av fossilbilar – samt hur jag avser att säkra bred politisk förankring för en konsekvent och långsiktig klimatpolitik i Sverige.

Regeringen genomför många olika satsningar och åtgärder som har stor betydelse för industrins omställning på både kort och lång sikt. Det handlar om möjligheten att bygga ny kärnkraft, förändringar för att åstadkomma enklare och snabbare tillståndprocesser, statliga stöd för industrins strukturomvandling mot fossilfrihet, stöd till laddinfrastruktur för lätta och tunga fordon samt marknadsintroduktionsstöd för fossilfria bussar, lätta och tunga lastbilar och arbetsmaskiner. Stöden för marknadsintroduktion skapar också en efterfrågan på batterier och annan teknik som behövs för en fossilfri transportsektor och gynnar på så sätt även fordons-tillverkarnas underleverantörer, som exempelvis Northvolt.

Sverige ska föra en ambitiös och effektiv klimatpolitik för att nå hela vägen ned till nettonollutsläpp senast 2045. Det svenska klimatmålet är därmed mer ambitiöst än EU:s mål om klimatneutralitet till 2050.

I december 2023 presenterade regeringen sin klimathandlingsplan. Vår klimathandlingsplan innehåller ett sjuttiototal konkreta förslag som antingen genomförs eller påbörjas under mandatperioden för utsläppsminskningar inom samtliga sektorer.

I regeringens budgetproposition för 2025 finns flera viktiga satsningar och åtgärder som leder till minskade utsläpp, exempelvis införandet av den nya reduktionsplikten, där också el från publika laddstationer ingår, en förstärkning av Klimatklivet samt ett förslag om en ny elbilspremie inom ramen för EU:s sociala klimatfond som riktas till utsatta grupper i exempelvis glesbygd.

I oktober 2024 beslutade också regeringen om kommittédirektiv till den så kallade Styrmedelsutredningen. Utredningen ska analysera vilka styrmedel som kan utformas för att fasa ut fossila bränslen på ett kostnads- och samhällsekonomiskt effektivt sätt och för att nå det långsiktiga nationella klimatmålet till 2045 samt våra EU-åtaganden på klimatområdet.

Regeringen står bakom EU:s klimatlag och EU:s lagstiftningspaket för att nå EU:s skärpta klimatmål till 2030, även kallat Fit for 55-paketet. Det innebär också att regeringen står bakom de nya klimatmål för lätta fordon som antogs i april 2023 och som innebär krav på nollutsläpp från 2035. I praktiken innebär det att nya lätta fordon med förbränningsmotor inte får säljas på EU-marknaden från och med 2035. Det är någonting som regeringen har arbetat för och har välkomnat.

*Svar på
interpellationer*

Att riva upp beslutade klimatmål skulle innebära att fordon med förbränningsmotor blir fortsatt tillåtna efter 2035. Det menar vi riskerar att motverka viktiga investeringar, försena övergången till nollutsläpp samt missgynna de tillverkare som ligger i framkant, inte minst svenska.

Sveriges mål om nettonollutsläpp till senast 2045 och genomförandet av Sveriges ESR-åtaganden gentemot EU har en bred politisk förankring genom att regeringen och också alla politiska partier i Sveriges riksdag numera står bakom dessa.

Regeringens klimatpolitik ska vara ambitiös och effektiv samt ta hänsyn till människors och företags möjligheter att leva och verka i hela landet. Den här regeringen anser dessutom att klimatomställningen ska vara rättvis. Regeringen har i omläggningen av den förra regeringens politik visat att Sverige kan leverera på dessa principer och nå de svenska mycket ambitiösa klimatmålen med bred acceptans i samhället.

Anf. 61 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret och för en del viktiga ställningstaganden kopplade till de frågor som jag har ställt!

Utgångspunkten för att jag ställde interpellationen var, som jag också skriver, beskedet från Northvolt. Vi ser just nu en oroväckande utveckling när det gäller den gröna omställningen i Sverige med många projekt som pausas. Det görs av lite olika skäl, men det är väldigt ofta kopplat till energifrågan.

Som jag var inne på lite grann i den förra interpellationsdebatten är det en otroligt viktig del av det klimatpolitiska arbetet att vi har en tydlig koppling mellan detta och att ställa om den svenska industrin, innovera och ta fram ny teknik. Så kan Sverige fortsätta att vara ett framgångsrikt exportland som ligger i den absoluta framkanten när det gäller innovationer och ny teknik.

Det är med utgångspunkt från detta som jag hoppas att hela debatten kan handla om vad vi gör vi när vi ser de oroväckande besked som vi nu får. Kritik som mitt parti har fört fram mot regeringen i olika delar handlar om synen på energiförsörjningen. Jag håller absolut med statsrådet när hon upprepar hur viktig kärnkraften har varit för Sverige och för att klara av att fasa ut stora delar av den fossila användning vi hade inom energisektorn i Sverige innan kärnkraften kom på plats.

Statsrådet har också förtjänstfullt lyft fram den teknikutveckling som har skett inte minst när det gäller vindkraft och solkraft. Jag tycker såklart också att det som händer forskningsmässigt med att ta fram en fjärde generations kärnkraft är intressant. Det skulle kunna bidra med energi för väldigt lång tid framöver om tekniken blir mogen.

Jag och mitt parti upplever dock att regeringen har lite för mycket fokus på den befintliga kärnkraftstekniken och satsningar på att försöka få ny kärnkraft på plats, när det viktigaste här och nu och det som kan bidra till ökad elproduktion i närtid framför allt är den havsbaserade vindkraften. Vi vet också att mycket av den landbaserade vindkraft vi har i dag behöver moderniseras, och där har teknikutvecklingen tagit jättekiv.

Potentialen i vilken effekt det går att få ut ur modern landbaserad vindkraft är också väldigt stor. Där har vi dock problem just med tillståndprocesserna i och med att många av de befintliga vindkraftverken har miljö-

tillstånd som inte möjliggör att man ersätter den gamla vindkraften med moderna vindkraftverk.

Jag hade gärna sett tydligare fokus på det som kan få ny energiproduktion på plats här och nu. Det handlar delvis om att återigen se till att vi bygger ut den infrastruktur som behövs för den havsbaserade vindkraften på samma sätt som staten tog ansvar för stamnätet på land. Men jag ser också behovet av förenklade tillståndprocesser och ändringstillstånd för den befintliga landbaserade vindkraften.

Här tycker jag att regeringen borde ha ett större engagemang. Det är gott och väl om vi får kärnkraft på plats i ett senare skede, men det är inte det som löser den gröna omställningens behov av energi i närtid.

Anf. 62 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Det gläder mig när ledamoten Järrebring ställer interpellationer, för då får man verkligen prata om riktig klimatpolitik. Man får prata om vad som är de faktiska lösningarna för att Sverige ska minska sina utsläpp, för att Sverige ska vara ledande i EU och för att svenska företag inte bara ska kunna producera rena varor och tjänster för Sverige och Europa utan också kunna exportera dem världen över. Liksom under industrialiseringen och digitaliseringen kan Sverige verkligen vara det land som bidrar till en avancering för klimatet världen över.

Det här är därför en väldigt bra interpellationsdebatt. Det är bra att vi får prata om hur vi faktiskt ska kunna leverera klimatpolitik på riktigt och inte bara stå och tala om mål, vems siffror som stämmer och vem som har starkast ambition i vad man vill uppnå. Nu kan vi i stället prata om hur man uppnår det. Hur tar vi oss hela vägen fram?

Jag nämnde i mitt svar olika satsningar och åtgärder som regeringen genomför, utvecklar och startar. Om vi lämnar dem åt sidan kanske vi i stället kan fokusera på det som ledamoten själv valde att lyfta upp, nämligen hur vi ser till att vår elförsörjning ligger i linje med de behov som industrin har.

Det här är en fråga som kanske inte nödvändigtvis var i fokus för interpellationen. Utan att gå in på alldeles för många detaljer kan jag säga att regeringen delar ledamotens mening. Om man läser regeringens inriktningsproposition för just energifrågorna märker man alltså att regeringen tydligt konstaterar att det är vindkraft som på kort sikt kommer att stå för den stora utbyggnaden av Sveriges elsystem.

Det vi ser nu är däremot att Sveriges vindkraft de senaste två decennierna har gått från 0 till 20 procent av vårt system. Det har inneburit svårigheter för oss att upprätthålla balans, upprätthålla en god effekt och upprätthålla bra priser. Det är ett problem som vi måste åtgärda.

Här någonstans börjar den politiska debatten tappa tålamodet, får man väl säga. Man landar ofta i skyttegravskriget: vindkraft eller kärnkraft. Sanningen är, vilket säkert ledamoten också är medveten om, mycket mer komplex än så. Vi kommer att behöva använda alla typer av lösningar som kan främja ett balanserat starkt elsystem. Vi kommer att behöva se en utbyggnad av mellanlagringar för batteri, alltså batterier som är mellanstora och kan bidra med lokal stärkande kraft. Detta får gärna ligga i anslutning till större landbaserade vindkraftverk.

Vi kommer för den havsbaserade vinden att behöva se vilka lösningar som kommer att kunna göra att man faktiskt inte bara bygger havsbaserad

Prot. 2024/25:31
15 november

Svar på
interpellationer

vindkraft utan också kopplar in den i vårt elnät. Är det värtgas? Är det gasturbiner? Hur ska vi göra för att få det hela att gå ihop?

Det blir tyvärr alldeles för sällan man får tala om den här problematiken i den politiska kontexten eftersom debatten ofta blir till en fråga om vindkraft eller kärnkraft. Men jag är övertygad om att vi kommer att behöva både vindkraft på land, vindkraft till havs och kärnkraft för att få ihop det här. Vi kommer inte att klara det utan kärnkraften, och därför kommer den här regeringen att fortsätta plocka undan regleringar som inte minst Miljöpartiet, men också Centerpartiet, har medverkat till och som hämmar kärnkraft i Sverige.

Regeringen kommer att fortsätta förbättra villkoren för kärnkraft i Sverige så att vi faktiskt har tillräckligt mycket effekt för att leva upp till våra klimatmål på allvar.

Här kommer vi in på frågan kring infrastruktur för havsbaserad vind. Det är en fråga som har varit i ropet inte minst när Vattenfall har annonserat att man vill pausa sitt projekt för havsbaserad vind.

När Socialdemokraterna säger att ni vill finansiera kablar för havsbaserad vind – menar ni då att kostnaden ska hamna hos konsumenterna och aktörerna? Ska anslutningsavgiften alltså tas av alla andra, så som upplägget var när den tidigare rödgröna regeringen styrde? Är det aktörerna som ska betala, helt enkelt?

Anf. 63 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret och frågorna! Till syvende och sist kommer man aldrig ifrån att det är konsumenten som kommer att få betala. Det handlar egentligen bara om ett upplägg för när i tid saker och ting ska betalas, vem som ska ha likviditeten för det och hur man gör en investering så effektiv som möjligt sett till finansieringskostnader och annat. Jag tänker inte grotta ned mig i den delen.

Det finns såklart en skillnad i hur vi hanterar den havsbaserade vindkraften just nu jämfört med hur vi har hanterat utbyggnaden av storskalig elproduktion tidigare. Socialdemokraternas besked är att vi bör hantera den havsbaserade vindkraften på samma sätt som vi hanterade kärnkraftsutbyggnaden, det vill säga med en likabehandling av olika tekniker.

Jag vill gå vidare i mitt resonemang kring det här med långsiktiga förutsättningar, och jag tar min utgångspunkt i Industriklivet och Klimatklivet. Där har vi tidigare i debatten haft en samsyn om att detta är bra politik. Det som oroar mig är att anslagsbemyndigandet minskas med 30 procent i och med regeringens senaste budget. Det skapar inte riktigt de långsiktiga förutsättningar för omställning som jag tror är nödvändiga och som jag också tycker mig höra att både kommuner och näringsliv efterfrågar.

I resonemanget kring hur vi ska klara våra miljö- och klimatmål var vi också inne på ESR-sektorn och hur vi ska få ett starkare tryck på att fasa ut användningen av fossila drivmedel. Där har vi nu Styrmedelsutredningen på plats. De förslag som den kommer att komma med kan dock inte bli aktuella att genomföra förrän nästa mandatperiod. Detta har vi kritiserat tidigare. Vi hade gärna sett att Styrmedelsutredningen hade kommit på plats tidigare så att vi hade fått en förändring av reduktionsplikten på ett mer ordnat sätt tillsammans med ytterligare styrmedel.

En viktig del i den tidigare förda politiken för transportsektorn var att vi skulle överprestera så pass mycket att vi kunde använda den flexibilitet

som finns kopplat till LULUCF. Vi har ett stort beting i LULUCF. Vi i Miljömålsberedningen kommer att presentera ett antal förslag som vi tror kommer att föra oss en lång bit på väg, men inte hela vägen fram. Där hade det varit bra om vi hade haft möjlighet att använda flexibiliteten i ESR-sektorn. Det byggde vår tidigare klimatpolitik på, med dess fel och brister som vi redan har varit inne på.

Helheten här känns inte riktigt på plats. Det finns en oro, inte bara hos mig utan också hos industrin, kring långsiktighet och vad detta kommer att få för effekter på andra delar av industrin som är viktiga för oss, nämligen skogen och skogsbruket. Ministern får gärna säga några ord om detta innan vi går in på slutanförandena.

Anf. 64 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Jag tänkte börja med det mer formalistiska i de frågor som ställdes, nämligen det som rör Industriklivets och Klimatklivets tak i bemyndigandet.

Regeringen satsar på Klimatklivet, inte minst i budgetpropositionen för 2025. Naturvårdsverket har dock kommit med informationen att de kommer att senarelägga sina ansökningsperioder eftersom en stor del av medlen i Klimatklivet är uppbundna i pågående och kommande projekt.

I grunden är det väldigt positivt att Klimatklivet är så populärt att bemyndiganderamen inte hänger med. När vi nu har förstorat Klimatklivet och satsat mer på detta än någonsin tidigare har det blivit än mer populärt, och man har kunnat bevilja väldigt många projekt runt om i hela Sverige för klimatomställningen.

Många åtgärder inom Klimatklivet är fleråriga. Det gör att man belastar inte bara det år något är budgeterat för utan även åren framöver.

Naturvårdsverket har kommit med beskedet att de skjuter på nya ansökningsomgångar eftersom de beräknar taken för hur mycket medel de får binda upp. Vi hoppas att de projekt som hittills beviljats löper på enligt tidsplan. Gör de det kan Naturvårdsverket öppna för fler ansökningsomgångar 2025 och därmed fatta beslut om nya projekt. Naturvårdsverket räknar med att kunna komma med mer information om kommande ansökningsperioder i början av nästa år.

Regeringen följer såklart detta väldigt noga. Vi är väldigt måna om att både Industriklivet och Klimatklivet ska kunna fortsätta arbeta i den takt de gör.

Industriklivet sköts främst av Energimyndigheten. Energimyndigheten har valt att stänga utlysningen kopplat till samma problematik. Här är dock inte medlen på anslaget slut, utan det rör bemyndiganderamen.

Vi försöker se till att anslaget ska vara genomförbart. Den här regeringen har kraftigt ökat höjningen av Industriklivets anslag, och det gör att det finns behov av att justera hur arbetet fortgår.

Som man märker är detta mer av en teknisk fråga. Vi är dock såklart väldigt positiva till att så många ansöker till Klimatklivet och Industriklivet och gör satsningar som regeringen, som ledamoten nämnde, är positiv till och vill bygga ut och förstärka.

Jag går så över till de andra delarna av frågorna. Styrmedelsutredningen ska ju inte hämma vår nuvarande politik och utveckling. Inte minst ska Styrmedelsutredningen titta på komplement till den politik som regeringen lägger fram i sina statsbudgetar. Det vi allra främst har lagt fram är

den nya reduktionsplikten, som är 10 procent för diesel och bensin och som också inkluderar el från publika laddstationer för att främja utbyggnad av laddinfrastruktur. Det är ett av de verktyg som regeringen använder för att öka elektrifieringen och minska Sveriges utsläpp.

Vi genomför också våra satsningar på marknadsintroduktionsstöd, där man får hjälp av staten när man vill köpa ett eldrivet fordon. Där fick vi direkt en respons från inte minst småföretagare. De använder sig ofta av leasing, och då kunde man inte tillgå dessa medel. Nu har vi förbättrat stödet så att även småföretagare och de som leasar i hög utsträckning kan ha tillgång till medlen.

På så vis arbetar vi aktivt med elektrifieringen. Styrmedelsutredningen är ett komplement som inte minst också ska titta på de sociala aspekterna och rättvisaspekterna av genomförda klimatåtgärder.

Det är väldigt viktigt att vi lever upp till våra klimatmål, även LULUCF. Men att göra det enbart genom överprestation inom ESR är inte aktuellt för den här regeringen.

Anf. 65 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaren.

Nej, självklart ska vi inte klara LULUCF bara genom att överprestera i ESR. Det var heller inte min poäng. Det är i den lilla del, någon miljon ton, som kanske kommer att krävas där det hade varit väldigt välkommet om det hade funnits en flexibilitet att använda.

Min bedömning och den bedömning jag tror att vi kommer att göra i Miljömålsberedningen är att det inte kommer att finnas så mycket flexibilitet att använda vare sig på hemmaplan eller från andra EU-länder. Detta återstår dock att se. Det viktiga är att denna debatt har visat på en rad områden där jag tycker att regeringen behöver kliva fram och ta ett tydligare ledarskap i frågan om långsiktiga förutsättningar.

Jag tackar så mycket för svaret när det gäller den tekniska delen kring Industriklivet och Klimatklivet. Jag tolkar det som att det hade behövts ett ännu högre anslag för att kunna ligga kvar på ett högre bemyndigande i Industriklivet men att det fanns andra problem i fråga om Klimatklivet. Ministern får gärna rätta mig om jag har fel.

I övrigt vill jag ändå trycka på de otroliga förutsättningar som finns med en modern vindkraft. Vindkraftsindustrin har också varit väldigt tydlig med att man kan bidra med andra tjänster än ren kraftproduktion när det gäller balanssektorn. Ett större fokus på att möjliggöra både att byta ut den befintliga landbaserade vindkraften och att få en snabbare utbyggnad av den havsbaserade vindkraften ser jag som det mest angelägna just nu.

Jag tackar för debatten.

Anf. 66 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman och ledamoten! Jag menar, precis som ledamoten själv redogör för, att det i särklass viktigaste är att ha tillräcklig mängd effekt och ren el till industrins omställning. Därför måste vi komma till rätta med den här politiska polariseringen, som om det vore så att den ena sidan i politiken stod för vindkraft och den andra för kärnkraft. Det stämmer inte.

Vi måste alla vara måna om att vi ska ha ett fungerande system som kan leverera billig ren el på rätt plats till rätt pris. Det måste vara målet.

Jag är därför stolt över att jag som minister har kunnat genomföra satsningar på att fastighetsskatt ska gå till kommunernas etablering av landbaserad vindkraft. Det är något som har varit väldigt efterlängtat och som flera regeringar har försökt ge sig på. Vi tillsatte fort en utredning, som snart ska få leverera sitt resultat för hur processen för havsbaserad vind ska ändras.

Jag tror att inte minst den processändringen kommer att kunna öka lönsamheten för havsbaserad vind. Jag är inte övertygad om att om man bara betalar kablarna blir havsbaserad vind fullt framgångsrik. Frågan är långt mer komplex. Det handlar inte minst om lagringskapaciteten. Hur gör vi? Är det vätgasturbiner? Är det gasturbiner? Hur ser vi till att den stora, starka havsbaserade vinden också kan komma in i vårt elsystem?

Jag ser fram emot att fortsätta diskutera det här med ledamoten Järrebring och andra. Jag är också positiv till att fler inser att vi behöver förenkla våra miljötillståndsprövar i Sverige. Vi kan inte hålla på och krångla till det i den här utsträckningen. Då kommer vi att sakta ned omställningen i Sverige, och det har vi inte tid eller råd med.

Jag ser fram emot att fortsätta argumentera om dessa frågor, så att Sverige kan fortsätta vara ledande i EU, tillsammans med Portugal, när det gäller att ha lägst utsläpp per capita. Det är sannerligen något för alla svenskar att vara stolta över.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 14 november

2024/25:200 Statliga bidrag och den offentliga debatten

av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)

till statsrådet *Paulina Brandberg* (L)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 14 november

2024/25:436 Besked om bidrag till regional kulturverksamhet

av *Kristoffer Lindberg* (S)

till kulturminister *Parisa Liljestrand* (M)

2024/25:437 Källkritik av bildgenererat innehåll

av *Lawen Redar* (S)

till statsrådet *Lotta Edholm* (L)

2024/25:438 Skydd för kopter och utsatta religiösa minoriteter i Mellanöstern

av *Olle Thorell* (S)

till utrikesminister *Maria Malmer Stenergård* (M)

2024/25:439 Effektivisering av antikorrupsionsarbetet inom biståndet
av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:440 Våldet i östra Kongo och Sveriges ansvar att stärka stödet till civilbefolkningen

av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:441 Regeringens ansvar för att säkra alla elevers digitala kompetens

av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:442 Sveriges initiativ för att förbättra situationen för utsatta grupper i Syrien

av *Olle Thorell* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:443 Värnande av musikarrangörerna

av *Lawen Redar* (S)

till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

2024/25:444 Tydlig statistik över brott mot företag

av *Johnny Svedin* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:445 Bostadstillägg för pensionärer med kallhyra

av *Joakim Järrebring* (S)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2024/25:446 En modern och ändamålsenlig pliktmateriallagstiftning

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)

till utbildningsminister Johan Pehrson (L)

2024/25:447 Rapport om situationen i Gaza

av *Olle Thorell* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 12.40.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 10 anf. 38 (delvis)
och

av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

REBECCA HEINEMANN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
§ 3 Anmälan om faktagpromemoria	2
§ 4 Ärende för hänvisning till utskott	2
§ 5 Svar på interpellation 2024/25:148 om svensk försvarsindustristrategi.....	3
Anf. 1 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	3
Anf. 2 JOHAN ANDERSSON (S).....	3
Anf. 3 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	4
Anf. 4 JOHAN ANDERSSON (S).....	5
Anf. 5 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	5
Anf. 6 JOHAN ANDERSSON (S).....	6
Anf. 7 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	6
§ 6 Svar på interpellation 2024/25:111 om barnfattigdom och sänkta skatter för höginkomsttagare	7
Anf. 8 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	7
Anf. 9 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S)	8
Anf. 10 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	8
Anf. 11 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S)	9
Anf. 12 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	10
Anf. 13 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S)	11
Anf. 14 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	11
§ 7 Svar på interpellation 2024/25:171 om arbetet med en svensk kulturkanon.....	12
Anf. 15 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M)	12
Anf. 16 LAWEN REDAR (S)	13
Anf. 17 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M)	14
Anf. 18 LAWEN REDAR (S)	15
Anf. 19 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M)	16
Anf. 20 LAWEN REDAR (S)	16
Anf. 21 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M)	17
§ 8 Svar på interpellation 2024/25:110 om förbud mot omvändelseförsök.....	18
Anf. 22 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	18
Anf. 23 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	19
Anf. 24 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	20
Anf. 25 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	21
Anf. 26 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	22
Anf. 27 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	23
Anf. 28 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	23
§ 9 Svar på interpellation 2024/25:170 om avskaffande av inre gränskontroller mot Danmark.....	24
Anf. 29 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	24
Anf. 30 RASMUS LING (MP).....	25

Anf. 31	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	26
Anf. 32	RASMUS LING (MP)	27
Anf. 33	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	28
Anf. 34	RASMUS LING (MP)	29
Anf. 35	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	29
§ 10	Svar på interpellation 2024/25:162 om god välfärd och service i hela landet	30
Anf. 36	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	30
Anf. 37	EVA LINDH (S)	31
Anf. 38	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	32
Anf. 39	EVA LINDH (S)	33
Anf. 40	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	34
Anf. 41	EVA LINDH (S)	35
Anf. 42	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	35
§ 11	Svar på interpellation 2024/25:102 om en välgrundad klimatpolitik	36
Anf. 43	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	36
Anf. 44	ELSA WIDDING (-)	37
Anf. 45	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	38
Anf. 46	ELSA WIDDING (-)	39
Anf. 47	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	40
Anf. 48	ELSA WIDDING (-)	41
Anf. 49	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	42
§ 12	Svar på interpellationerna 2024/25:134, 150 och 163 om internationella klimatförhandlingar och nationell klimatpolitik	43
Anf. 50	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	43
Anf. 51	ELIN SÖDERBERG (MP)	44
Anf. 52	JOAKIM JÄRREBRING (S)	45
Anf. 53	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	46
Anf. 54	ELIN SÖDERBERG (MP)	47
Anf. 55	JOAKIM JÄRREBRING (S)	48
Anf. 56	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	48
Anf. 57	ELIN SÖDERBERG (MP)	49
Anf. 58	JOAKIM JÄRREBRING (S)	50
Anf. 59	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	50
§ 13	Svar på interpellation 2024/25:149 om en konsekvent och långsiktig klimatpolitik i Sverige	51
Anf. 60	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	51
Anf. 61	JOAKIM JÄRREBRING (S)	52
Anf. 62	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	53
Anf. 63	JOAKIM JÄRREBRING (S)	54
Anf. 64	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	55
Anf. 65	JOAKIM JÄRREBRING (S)	56
Anf. 66	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	56
§ 14	Anmälan om interpellation	57
§ 15	Anmälan om frågor för skriftliga svar	57
§ 16	Kammaren åtskildes kl. 12.40.	58